

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Osobnost pedagoga v mateřské škole

Vypracovala: Kateřina Svobodová
Vedoucí práce: Mgr. Veronika Plachá, Ph.D.

České Budějovice 2023

Prohlašuji,

že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne

.....

podpis

Poděkování

Děkuji Mgr. Veronice Plaché, Ph.D. za odborné vedení, konzultace a cenné rady při tvorbě bakalářské práce. Taktéž děkuji všem respondentům, kteří svým vyplněním osobnostního testu a dotazníku pomohli s realizací praktické části. Děkuji paní učitelkám, které se mnou udělaly rozhovor. A závěrem děkuji své rodině, která mi trpělivě stála oporou.

ABSTRAKT

Cílem této bakalářské práce je zjistit, jaké osobnostní typy podle testu MBTI pracují na pozici učitelky v mateřské škole a jakým způsobem jednotlivé osobnostní typy nahlíží na tuto profesi. Teoretická část se zabývá pedagogem mateřské školy, jeho úlohou, kompetencemi, dovednostmi a morálními zásadami. Dále se teoretická část věnuje osobnosti, temperamentu a popisu různých typologií osobnosti. V praktické části je popsán a vyhodnocen výzkum, který se skládal z kvantitativní a kvalitativní části. Ke kvantitativní části výzkumu byl použit dotazník, v kvalitativní části byla použita metoda polostrukturovaného rozhovoru. Respondenti dotazníku byli pedagogové mateřských škol. Pro rozhovor byly osloveny čtyři paní učitelky, které představují zástupce některých osobnostních typů MBTI.

Klíčová slova:

Pedagog, mateřská škola, osobnost, osobnost pedagoga, typologie osobnosti

ABSTRACT

The objective of this bachelor thesis is to find out what personality types, according to the MBTI test, work in the position of a kindergarten teacher and how each personality type views this profession. The theoretical part focuses on the kindergarten teacher, his/her role, competencies, abilities and moral principles. Furthermore, the theoretical segment deals with personality, temperament and the description of different personality typologies. The practical section describes and evaluates the research, which consisted of quantitative and qualitative parts. A questionnaire was used for the quantitative portion of the research, while in the qualitative portion used semi-structured interview method. The respondents of the questionnaire were kindergarten teachers. Four female teachers were approached for the interview, representing some of the MBTI personality types.

Keywords:

Educator, kindergarten, personality, personality of an educator, personality typology

Obsah

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 PEDAGOG V MATEŘSKÉ ŠKOLE	10
1.1 Pojem pedagog.....	10
1.2 Úloha pedagoga v mateřské škole.....	10
1.3 Profesní kompetence pedagoga v mateřské škole	11
1.4 Dovednosti pedagoga v mateřské škole	13
1.5 Morální ctnosti pedagoga v mateřské škole	15
1.5.1 Lidskost	15
1.5.2 Spravedlnost.....	15
1.5.3 Umírněnost	16
1.5.4 Odvaha	16
1.5.5 Moudrost a poznání	17
1.5.6 Transcendence	18
2 OSOBNOST	19
2.1 Pojem osobnost.....	19
2.2 Struktura osobnosti.....	20
2.2.1 Temperament.....	21
2.3 Typologie osobnosti	23
2.3.1 Charakteristické silné stránky.....	23
2.3.2 Pětifaktorový model osobnosti	24
2.3.3 Typologie MBTI.....	25
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
3 CÍLE VÝZKUMU	32
3.1 Výzkumné otázky	32
4 METODIKA VÝZKUMU	32
4.1 Kvantitativní výzkum	32
4.2 Kvalitativní výzkum.....	33
5 VÝZKUMNÝ VZOREK	34
5.1 Výzkumný vzorek kvantitativního výzkumu.....	34

5.2 Výzkumný soubor kvalitativního výzkumu	35
6. ETICKÉ OTÁZKY A PRŮBĚH VÝZKUMU	36
7 VÝSLEDKY VÝZKUMU	37
7.1 Výsledky kvantitativního výzkumu	37
7.2 Výsledky kvalitativního výzkumu	42
8 DISKUZE.....	47
8.1 Výzkumná otázka č.1:.....	47
8.2 Výzkumná otázka č.2:.....	48
8.3 Výzkumná otázka č.3:.....	49
8.4 Výzkumná otázka č.4:.....	49
8.5 Výzkumná otázka č.5:.....	50
ZÁVĚR.....	51
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	53
SEZNAM PŘÍLOH.....	55

ÚVOD

Osobnost pedagoga v mateřské škole je téma, které jsem si vybrala pro svou bakalářskou práci. Vystudovala jsem střední pedagogickou školu v oboru předškolní a mimoškolní pedagogiky v Litoměřicích a třetím rokem pracuji jako učitelka v mateřské škole. Téma bakalářské práce je mi blízké a souvisí s mým povoláním.

Během studií i své praxe jsem měla možnost poznat mnoho paní učitelek, ať už budoucích nebo dlouhodobě pracujících. Každá z nich byla svým způsobem originální a jiná. Měla jsem možnost přihlížet různorodým přístupům v mimoškolním vzdělávání, odlišnému stylu práce i přístupu k dětem. Paní učitelka, která vedla mou první praxi v mateřské škole, vystupovala vždy energicky a vesele. Činnosti, které si pro děti připravovala měly rychlý průběh, dynamicky se střídaly a děti byly stále v pohybu. Paní učitelku bylo ve třídě nejen vidět, ale také slyšet a děti z jejího přístupu byly nadšené. Jiná paní učitelka, u které jsem měla možnost hospitovat, byla na první pohled přesným opakem. Mluvila příjemným tichým tónem hlasu a děti vnímaly každé její slovo. Činnosti, které připravovala, byly taktéž pestré, ale děti si mezi nimi volně vybíraly a trávily u nich libovolně dlouhý čas. Obě zmiňované paní učitelky měly rády svou profesi, obě byly úspěšnými učitelkami se třídou plnou spokojených dětí.

Když jsem přemýšlela nad těmito odlišnostmi, začala jsem obě paní učitelky porovnávat se sebou, svým stylem práce, vystupováním a přístupem k dětem. Chtěla jsem zjistit, jak je možné, že v profesi, která je takto specifická, mohou fungovat s dobrými výsledky takto odlišné osoby. Proto jsem se rozhodla věnovat se ve své bakalářské práci tématu osobnosti pedagoga v mateřské škole. Mým cílem bylo zjistit, zda existuje typologický předpoklad pro výběr této profese.

Má bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První část se věnuje teorii a druhá část je praktická.

V teoretické části se nejprve zabývám pedagogem a jeho osobností. Rozebírám význam slova pedagog a přibližuji roli učitelky v mateřské škole. Následně se zabývám kompetencemi a dovednostmi učitelek mateřských škol. Poté představuji morální ctnosti učitelek, které vypovídají o tom, proč je důležité rozebírat osobnost u pedagogů mateřských škol a představují to, jaké by paní učitelky měly být. V druhé kapitole teoretické části se věnuji osobnosti. Popisuji význam slova osobnost, následně uvádím strukturu osobnosti a podrobněji se věnuji temperamentu. Poté vysvětluji typologii osobnosti z pohledu charakteristických silných stránek, pětifaktorového modelu a osobnostního testu MBTI. V oblasti testu MBTI se věnuji historii, popisu jednotlivých prvků ve výzkumu a charakterizují některé z osobnostních typů.

Praktická část se zabývá kvantitativním a kvalitativním výzkumem. Cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, v jaké míře jsou zastoupeny osobnostní typy z testu MBTI na pozici učitelek v mateřských školách, jestli některé osobnostní typy dominují a jakým

způsobem se jednotlivé osobnosti typy dívají na profesi učitelky v mateřské škole. Kvantitativní část výzkumu je provedena formou dotazníkového šetření. Oslovila jsem široké spektrum pedagogů z mateřských škol, abych získala co nejvíce přesný výsledek. V kvantitativní části používám metodu polostrukturovaného rozhovoru. Oslovila jsem čtyři paní učitelky z mateřské školy a ptala jsem se jich na motivaci k této práci. Také na jejich silné a slabé stránky, co je při práci naplňuje a co naopak považují za negativa, jaká by měla být ideální paní učitelka a jestli se tomuto ideálu přibližují.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 PEDAGOG V MATEŘSKÉ ŠKOLE

1.1 Pojem pedagog

Termín *pedagog* vychází ze slova *paidagógos*, jímž se v antickém Řecku označoval otrok, který pečoval o dítě svého pána a doprovázel ho do školy. Od téhož slova antická latina odvozuje pojem *paedagogus*, který posouvá význam slova otrok na učitele. Česká pedagogika užívá výraz *pedagog* pro vyjádření profesní činnosti s určitou kvalifikací věnující se výchově. (Pospíšil, 2006)

Z pohledu legislativy je definice tohoto povolání ukotvena v zákoně č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů (2014). Zde je vymezeno, že „*Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně-pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu.*“ Učitel je tedy kvalifikovaný odborník na pedagogiku, který je ve své profesi hlavním aktérem výchovného a vzdělávacího procesu. (Průcha et. al., 2009, in Svobodová et. al., 2017)

1.2 Úloha pedagoga v mateřské škole

Historický kontext

V září roku 1966 byl vypracován mezinárodní dokument, později nazýván jako *Charta učitelů*. Díky tomu byly vymezeny dodnes platné požadavky na společenské postavení pedagogů, jejich práva, nároky, pracovní podmínky, platové ohodnocení, sociální zabezpečení, vzdělávání a karierní růst. Povolání učitelky v mateřské škole se prosadilo v průběhu 20. století, do té doby byli pracovníci tohoto oboru vnímáni jako sociální pracovníci. (Opravilová, 2016)

Role učitelky v mateřské škole

Přesto, že dítě předškolního věku není v pravém slova smyslu žákem, podle Opravilové (2016) učitelky v mateřské škole významně ovlivňují jeho vzdělávání. Učitelka mateřské školy bývá idealizovaná představou matky, která je laskavá, plná lásky a její práce s dětmi se opírá o mateřské instinkty a příslušné vzdělání. Představuje vůdčí osobnost, která dokáže plánovat a iniciovat činnosti. Naslouchá, vysvětluje a empaticky radí, pomáhá a umí odhadnout potřeby jednoho dítěte i celé skupiny. Představuje vzor, díky kterému se dítě učí hodnotit sebe samo, chová se podle společenských pravidel, vztahů a řádu. Důležitým prvkem profese učitelky v mateřské škole je autorita. Děti přijímají autoritu ve formě přirozenosti, založenou na důvěře a osobních kvalitách učitelky. Přirozená autorita vychází ze schopnosti naslouchat a porozumět dětem. Ti očekávají, že paní učitelka bude plnit jejich potřeby a přání, bude spravedlivá ale také laskavá.

Takové jednání je ovšem podmíněno osobnostními rysy a charakterovými vlastnostmi jako jsou empatie, citlivost, trpělivost, vyrovnanost a sebeovládání. U rodičů posiluje dojem autority převážně dosažené vzdělání učitelky, věk a očekávané chování odpovídající společenské roli učitelky v mateřské škole.

Mertin a Gillernová (2003, s.38-39) popisují specifika role učitelky v mateřské škole v několika *konfliktních momentech*.

- **Hlídač nebo učitel?** Rodiče mohou mít tendenci zlehčovat práci učitelky a zpochybňovat tak její roli. Umístění dítěte do mateřské školy nepovažují za proces výchovy a vzdělávání, ale pouhou formu hlídání dítěte.
- **Zátěž ženského kolektivu.** Homogenní skupina může přinášet různé nevýhody. Učitelka z pozice pečující matky může mít problém s nastavováním hranic, pravidel a požadavků.
- **Suplování širší společnosti.** Pedagog je ten, který má za úkol udržovat tradiční společenské hodnoty. Učitelka ve školce připravuje budoucí generaci, což přináší určitý tlak společnosti.
- **Různorodost dětí v početné skupině.** Učitelka se musí vypořádat s požadavky různorodé skupiny různě zralých dětí.

Poukazují ale také na *specifické přínosy* práce učitelky v mateřské škole.

- **Nestereotypní práce.** Každý den v mateřské škole je pro učitelku jiný, může být výzvou a příležitostí pro hledání nových netradičních řešení, což vede k udržení pružné psychiky.
- **Kontakt s lidmi,** který může být pro učitelku obohacím.
- **Stimulace všestrannosti.** Učitelka mateřské školy se potýká s vysokými nároky v oblasti uměleckých výchov. Zároveň má ale možnost rozvíjet svou kreativitu a tvořivost.
- **Vliv vlastní práce.** Učitelka se podřizuje podmínkám pracoviště, ale má možnost sama volit formy a metody naplnění výchovně vzdělávacích úkolů. Průběh činností závisí na jejím rozhodnutí a může si tak práci přizpůsobovat.
- **Vztahy s dětmi.** Protipólem náročnosti profese je důvěrný vztah mezi dítětem a učitelkou mateřské školy.

1.3 Profesionální kompetence pedagoga v mateřské škole

Požadavky na učitele v mateřské škole jsou rozmanité. Specificky záleží na zaměstnavateli a typu zaměření mateřské školy. Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV, 2021) obecně vymezuje odborné činnosti, které předškolní pedagog vykonává. Měl by být schopen rozpoznat potřeby dětí vzhledem k jejich věku nebo individuálním potřebám a v souladu s nimi zajišťovat profesionální péči, výchovu a vzdělávání. Rozšiřovat kompetence dětí, myšleno tedy jejich schopnosti, dovednosti, poznatky a postoje. Realizovat individuální i skupinové vzdělávací aktivity,

využívat odborové metodiky a didaktické pomůcky. Zaměřovat se na děti se speciálními vzdělávacími potřebami, plánovat a realizovat individuální vzdělávací činnosti. Evaluovat účinnosti vzdělávacího programu, hodnotit postup a výsledky své práce i podmínek vzdělávání. Pozorovat a hodnotit individuální pokroky dětí, provádět odbornou diagnostiku a výsledky uplatňovat při plánování dalších vzdělávacích činností. Aktivně pracovat na sebevzdělávacích činnostech. Úzce spolupracovat s rodiči, evidovat jejich názory, přání a potřeby, provádět poradenskou činnost.

Z těchto činností, které udává RVP PV lze vyvodit souhrn kompetencí učitele v mateřské škole. Pro snazší představu správné kvalifikace a náplně této profese Vašutová (2007, in Svobodová et. al., 2017) vymezuje profesní kompetence v několika dílčích kategoriích.

Kompetence předmětové

Učitel je kvalifikovaný, má středoškolské nebo vysokoškolské vzdělání v oboru předškolní pedagogiky. Má mnohostranné dovednosti ve výchovných oblastech, kterými se rozumí hudba, výtvarný projev, estetika, dramatické a pohybové činnosti. Má osvojené vědomosti z oblasti mateřského jazyka, matematiky, přírodních věd, kultury, historie a enviromentálních znalostí. Umí tyto vědomosti a dovednosti přirozeně zařazovat do denního programu v mateřské škole, činnosti propojuje a vytváří zábavnou a ucelenou formu vzdělávání. Disponuje také kreativitou, tvořivostí a fantazií, dokáže v dětech probudit zájem o nabízené aktivity. S dítětem jedná na partnerské úrovni.

Kompetence didaktické a psychodidaktické

Učitel si umí správně vytyčit vzdělávací cíle, plánuje vzdělávací činnost, využívá k tomu vhodné výukové metody a organizační formy. Promyšleně připravuje obsahovou stránku aktivit, nabízí dětem kvalitní činnosti, zajišťuje vhodné pomůcky, umí využívat metodický a didaktický materiál. Přizpůsobuje se individuálním potřebám dětí. Využívá prvky z alternativního vzdělávání, nebrání se novým postupům a technikám.

Kompetence pedagogické

Učitel se v každé situaci chová profesionálně, ať už v připravených plánovaných činnostech nebo v reakci na nahodilou událost. Ovládá schopnost improvizace a navazuje na aktuální potřeby dětí. Je schopen vytvořit příjemné pozitivní prostředí, podněcuje zvědavost dětí a zájem o aktivitu. Učitel je autentický, projevu nefalšovaný zájem o dítě i probírané téma. Chová se s vědomím, že svým jednáním ovlivňuje rozvoj dítěte, jeho chování, emoční vývoj a morální hodnoty. Uvědomuje si, že prožitek dítěte je základem pro jeho budoucí postoj ke vzdělávání. Proto volí činnosti, které jsou založené převážně na prožitkovém a situačním učení, zařazuje kooperativní a prosociální aktivity.

Kompetence diagnostické a intervenční

Učitel zná specifika předškolního období a na základě toho respektuje přirozený vývoj dítěte. Připravuje činnosti tak, aby naplňoval všechny potřeby dětí. Ovládá pedagogickou diagnostiku, chápe její důležitost, zvládá vyhodnocovat aktuální vývojový stav dítěte i specifické potřeby. Diagnostiku provádí průběžně, výsledky aplikuje do příprav, navazuje na aktuální potřeby a zvládá rozpoznat sociálně patologické jevy chování.

Kompetence sociální, psychosociální a komunikativní

Učitel svým postojem a jednáním vytváří příznivé pozitivní klima, bezpečné místo, ve kterém je každé dítě respektováno a přijímáno. Přistupuje k dětem empaticky a staví je do roviny komunikačních partnerů. Rozumí procesu prožívání u dětí, chová se citlivě, s pochopením a tyto postoje reflektuje při výchovně vzdělávacím procesu.

Kompetence manažerské a normativní

Jedná se především o kompetence ředitelů mateřských škol, kteří jsou schopni pružně reagovat na potřeby kolegů a zaměstnanců, dětí i rodičů, ovládají legislativní stránku předškolního vzdělávání, mají manažerský potenciál a pohybují se v grantové politice. Učitel se orientuje ve školním vzdělávacím programu (dále jen ŠVP) a v RVP PV. Na základě znalosti ŠVP dokáže vytvořit třídní vzdělávací program (dále jen TVP) a následně konkretizované přípravy jednotlivých aktivit. Organizuje činnosti tak, aby plnil cíle ŠVP, potažmo TVP ve všech oblastech. Podporuje profesní růst svých kolegů, podílí se na vylepšování a budování dobrého jména mateřské školy.

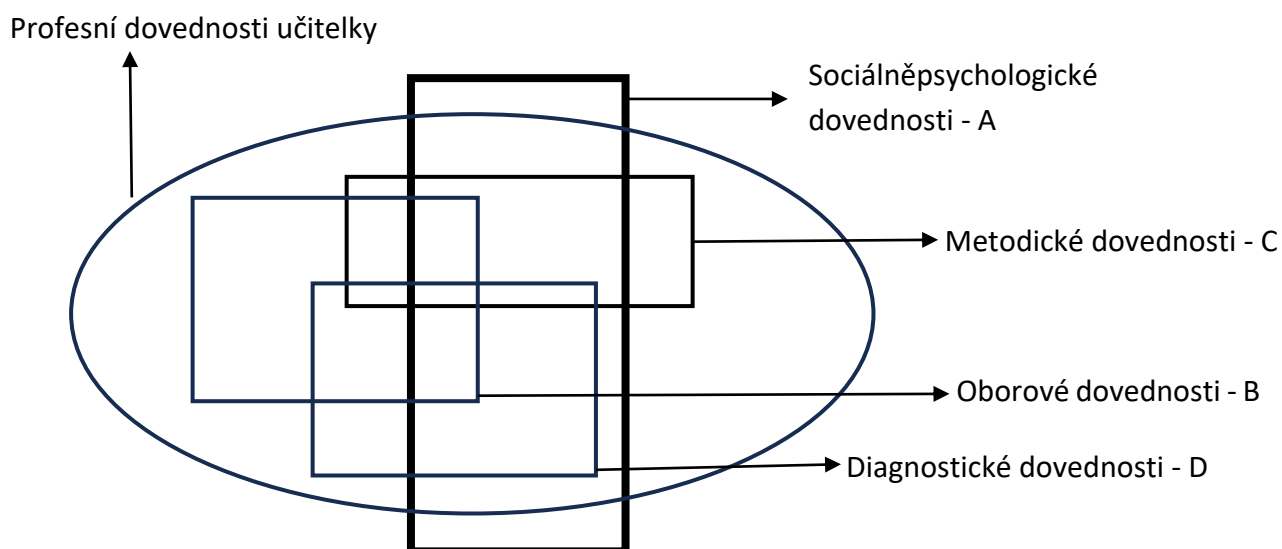
Kompetence profesně a osobně kultivující

Učitel chápe, že dosažené vzdělání není dostačující pro stále se rozvíjející edukační systém. Proto vyhledává možnosti dalšího sebevzdělávání a pracuje na svém profesním i osobním růstu. Uvědomuje si psychickou zátěž svého zaměstnání, a proto se snaží předcházet syndromu vyhoření, aktivně se zajímá o psychohygienu, relaxaci a vhodné vyžití pro volný čas. Má základy profesní etiky, provádí sebereflexi a vystupuje profesionálně i na veřejnosti.

1.4 Dovednosti pedagoga v mateřské škole

Učitelka v mateřské škole využívá ke zvládnutí různých činností a vztahů profesní dovednosti. Mertin a Gillernová (2003) popisují hlavní skupiny profesních dovedností učitelky mateřské školy (obrázek č.1). Soubor dovedností vyjadřuje profesní kompetence učitelky v mateřské škole.

Obrázek č.1: Schéma profesních dovedností učitelky mateřské školy:

Zdroj: Mertin, V., Gillernová, I., & eds. (2003).
Psychologie pro učitelky mateřské školy. (s. 27). Portál.

Sociálněpsychologické dovednosti (A)

Jedná se o získané předpoklady pro zvládnutí sociálních interakcí, do kterých učitelka vstupuje. Pomocí prožívání, chování, jednání a následnou reflexí těchto činností lze dovednosti dále rozvíjet. Stupeň osvojení je u každé učitelky jiný, nezáleží však na věku nebo délce pedagogické praxe. Patří sem:

- Akceptování osobnosti dětí, rodičů, kolegů
- Autenticita projevů učitelky ve vztahu k sociálním partnerům
- Empatie k jednotlivému dítěti i k celé skupině, rodičům, kolegyním
- Naslouchání
- Odlišování prožitků a pocitů od úvah, úsudků a názorů u sebe i ostatních
- Orientace na konkrétní situace
- Podporování sebekontroly a seberegulace u sebe i dětí
- Porozumění neverbálním projevům jedince
- Respektování a tolerování odlišného pohledu na projevy interakcí
- Rozvíjení sebedůvěry a sebejistého vystupování
- Umění pochválit
- Zpětná vazba v profesních sociálních vztazích
- Zvládnutí konfliktních situací

Oborové a metodické dovednosti (B, C)

Jedná se o profesní dovednosti učitelky, které jsou spojené s obsahem realizovaných činností. Souvisí také s oblastmi rozvoje dítěte předškolního věku. Vztahují se

k metodickému a didaktickému zpracování jednotlivých činností, například z pohledu individuálních potřeb dítěte nebo s ohledem na věk cílové skupiny.

Diagnostické dovednosti (D)

Zabývají se respektováním vývojového stádia dítěte a jeho individuální charakteristiky. Rozlišuje aktuální nastavení třídy, ale také stav jedince. Učitelka je schopna přizpůsobit styl práce jednotlivcům i skupině. Pravidelně provádí pedagogickou diagnostiku a aktivně reaguje na změny.

1.5 Morální ctnosti pedagoga v mateřské škole

Peterson a Seligman (2004, in Svobodová et al., 2017) pojmenovali 6 základních morálních ctností, které dále rozpracovali do 24 kladných osobnostních rysů. Toto schéma lze využít na člověka obecně, ale také z pohledu profese učitelky v mateřské škole.

1.5.1 Lidskost

Láska

Učitelka v mateřské škole by měla mít pozitivní vztah ke světu, svému okolí i k sobě samé. Pedagogická láska nese důvěru mezi učitelkou, dítětem a rodičem. Učitelka se vždy chová tak, aby její činy byly pro dobro dítěte.

Laskavost

Laskavost je podoba klidu, pohody a úcty. Ve spojení laskavosti a důslednosti vzejde učitelka, která se v klidu a s úsměvem domlouvá s dětmi na pravidlech, vysvětluje jejich význam a trvá na jejich dodržování.

Sociální a emoční inteligence

Zásadní předpoklad pro práci učitelky v mateřské škole je vědomě pracovat se svými emocemi. Učitelka je schopna uvědomovat si své emoce, zvládá je, rozpozná emoce druhých a dokáže na ně adekvátně reagovat.

1.5.2 Spravedlnost

Spravedlnost

Učitelka v mateřské škole by měla být schopna dětem ukázat, že spravedlnost existuje. Sama dodržuje pravidlo, že co platí pro jednoho, platí i pro druhého. V případě, že nelze být zcela spravedlivý (například u dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami), musí děti pochopit důvod. Následně se zapojí do pomoci druhému tak, aby dokázalo, co ostatní.

Občanství

Učitelka je vzorem pro děti i rodiče a své postoje by měla předávat především svým chováním v konkrétních situacích. Učitelka vede děti k vlastenectví, k zájmu o druhé, k životu v občanské společnosti a k respektování pravidel společnosti.

Vůdcovství

„Učitel by měl být autoritou vzoru, to znamená vůdcem respektujícím, preferujícím zájem celku před vlastním, člověkem, na kterého se děti mohou spolehnout.“ (Peterson & Seligman, 2004, in Svobodová et al., 2017, s. 181) Učitelka má odpovědnost za toho, koho vede, ale také za to, jakým směrem ho vede.

1.5.3 Umírněnost

Odpuštění a milosrdenství

Učitelka by dětem neměla připomínat jejich chyby, ale důvěřovat v jejich nápravu. Místo vyčítavých otázek zaměřujících se na prohřešky dítěte by se měla učitelka zaměřit na formulace, které dítě posunou směrem k nápravě dané události.

Pokora a skromnost

Učitelka by měla mít radost z dětí samotných, jejich pokroků a schopnosti učit se novému. Její zájem by se neměl ubírat k dokazování svých pedagogických schopností.

Obezřetnost

Učitelka v mateřské škole se každý den potýká s nespočtem situací, které musí řešit. Její jednání by mělo být vždy promyšlené. Učitelka musí zvážit, jaký dopad a následky může mít její rozhodnutí či výrok směřovaný k dítěti.

Autoregulace

Autoregulace je sebekontrola, která udržuje učitelku v duševním klidu. Pomáhá jí rozhodovat při vypjatých či stresových situacích tak, aby se zachovala nejlépe ve prospěch dítěte i své duševní pohody.

1.5.4 Odvaha

Statečnost

Statečnost učitelky spíše než fyzickou neohroženost, představuje snahu postavit se za svůj pedagogický názor. Umění prosadit si a obhájit před kolegyňi, vedením školy nebo rodiči svůj podložený argument, nápad či stížnost.

Vytrvalost

Vytrvalost se pojí také s pracovitostí a pílí. Jedná se o malé kroky a drobné změny. Nároky kladené na učitelky v mateřské škole vyžadují vysoké pracovní nasazení, a tudíž i vytrvalost učitelek k dokončení dílčích úkolů.

Integrita

Učitelka v mateřské škole by měla být především sama sebou, autentická, pravdivá a se schopností odpovídat za své činy. S těmito vlastnostmi může být pozitivním vzorem, od něhož bude dítě přejímat názory.

Vitalita

Učitelka plná energie, s úsměvem na rtech, která se aktivně a s nadšením vrhá do své práce. Děti mohou z učitelky vycítit, že to, co dělá ji opravdu baví, že je tu s nimi a zajímá se o ně. Raduje se společně s dětmi, prožívá jejich starosti a je přítomna tělem i duší.

1.5.5 Moudrost a poznání

Tvořivost

Učitelka je tvořivá, využívá svou kreativitu nejen při výtvarných aktivitách, ale v průběhu celého dne s dětmi. Podporuje tvořivost u dětí, rozvíjí jejich fantazii, výtvarný projev, kreativitu a podporuje jejich nápady.

Zvídavost

Pro děti předškolního věku je zvídavost zcela přirozená. Mají chuť poznávat nové věci, zkoušet a experimentovat. Učitelka v mateřské škole je naladěna tak, aby tuto přirozenou zvídavost podporovala a dále rozvíjela. Neorientuje se na chybu, porovnávání ani soutěžení.

Otevřenost mysli

Otevřenost mysli pomáhá učitelce nahlížet na problémy z pohledu dětí nebo rodičů. Umí promýšlet svá rozhodnutí, zvážit veškeré možnosti a také změnit svůj názor na základě nových informací.

Láska k učení

Kvalitně nastavená evaluace slouží učitelce k tomu, aby měla radost z toho, co umí a co se jí daří. Zpětná vazba, která informuje o smyslu nových informací zavedených do praxe vede k tomu, že se učitelka bude těšit z učení a poznávání nových věcí. Učitelka hodnotícími otázkami vede děti k pozitivnímu vztahu k učení.

Vhled

Jedná se o perspektivu, která dává životu smysl. Každá učitelka by měla mít určený nějaký cíl, ke kterému směřuje, aby její život a profesní dráha pedagoga nabyla smysluplnosti.

1.5.6 Transcendence

Smysl pro krásu a dokonalost

Učitelka v mateřské škole by měla být schopna vnímat a obdivovat krásu kolem sebe, ať už přírodní nebo krásu v podobě umění. Pokud učitelka dokáže krásu vnímat a předávat tyto pocity adekvátním způsobem dětem, kultivuje tak jejich osobnost.

Vděčnost

Učitelka učí děti, že slovo děkuji se neříká jen proto, že se to sluší nebo očekává. Sama jde příkladem a vyjadřuje dětem vděčnost za to, když někdo pomůže, dokáže udělat něco prospěšného nebo užitečného. Vlastním vzorem učí děti znát tuto hodnotu.

Naděje

Pedagogický optimismus neboli optimistický pohled na budoucnost. Učitelka věří, že každé dítě má neomezené možnosti. Uvědomuje si, že pro naplnění naděje musí také něco uskutečnit.

Smysl pro humor

Každá učitelka v mateřské škole by si měla umět udělat legraci sama ze sebe. S úsměvem jde všechno snáz, a i velká témata jdou v mateřské škole probrat s humorem. Učitelka se umí bavit, hrát si, smát se s dětmi (ale nikoli dětem).

Spiritualita

I v mateřské škole je prostor pro víru a filozofii. Otázky, na které učitelka nemá odpověď, neodmítá ani nenechává bez povšimnutí. Naopak v dětech probouzí touhu přemýšlet, zkoumat a filosofovat. Učitelka dává dětem prostor pro vytvoření vlastního názoru a vést je k vlastnímu výběru toho, v co chtějí v životě věřit.

2 OSOBNOST

2.1 Pojem osobnost

Čakrt (2001) píše, že Websterův slovník uvádí pod heslem „osobnost“ hned několik významů:

1. Viditelný aspekt něčí povahy, jímž působí na jiné. **2.** Člověk jakožto ztělesnění souboru vlastností. **3.a.** Souhrn fyzických, mentálních, emocionálních a sociálních charakteristik jedince, **b.** ucelený vzorec behaviorálních rysů individua (...) **4.** Něco, co je vnímáno jako analogické k jedinečné lidské osobě, podobně jako atmosféra spjatá s místem nebo věcí. (s. 18-19)

Pedagogický slovník (Průcha et al., 2001) definuje osobnost jako jedinečnou strukturu psychických vlastností a dispozic každého člověka. Nakonečný (1993) objasňuje, že pojem osobnost lze vyložit v různých významech, ať už v lidové řeči, historických vědách, v právu nebo v sociologii. Psychologie se zabývá studováním duševního života člověka jako celku, aby vysvětlila fakt, že na týž podnět reagují různí lidé různými způsoby. Existují různá pojetí osobnosti na základě rozdílného chápání principů psychologie. Behaviorismus, psychologický přístup zaměřený na pozorování a analýzu chování, chápe osobnost jako systém zvyků a naučených tendencí chovat se v jistých situacích určitým způsobem. Fenomenalismus, přístup chápající psychologii jako vědu o prožívání, vnímá osobnost jako soubor psychických vlastností podněcující chování. Čáp a Mareš (2001) ve své publikaci naopak popisují, že osobnost nelze vnímat pouze jako proces chování nebo prožívání, a že k poznání osobnosti je potřeba zkoumat tyto projevy v dalších souvislostech.

Blatný (2010) vysvětluje rozdílné vymezení pojmu jeho významovou obsáhlostí, jež nelze jednoznačně definovat stručným výrokem. Podle Allporta (in Blatný et al. 2003, s. 12) je *osobnost „dynamická organizace psychofyzických systémů uvnitř individua, které determinuje jeho jedinečné přizpůsobení k jeho prostředí.“* Novější pojetí nabízí Pervin (in Blatný et al. 2003, s. 12), který definuje osobnost jako *„charakteristiky člověka, které jsou podkladem konzistentních vzorců chování, přičemž těmito charakteristikami rozumí myšlenky, city a pozorovatelné chování.“*

Čáp a Mareš (2001) charakterizují tři základní podmínky, které jsou v různých zněních obsaženy ve většině definic osobnosti:

- 1) Osobnost zahrnuje rozsáhlý soubor, souhrn momentů: vlastností, procesů a stavů, návyků, postojů apod.
- 2) Osobnost se vyznačuje uspořádáním, strukturou dílčích momentů, je to velmi složitý systém
- 3) Osobnost vyjadřuje rozdíly, difference mezi lidmi, popřípadě jedinečnost člověka, jeho odlišnost od ostatních lidí. (s. 111)

2.2 Struktura osobnosti

Struktura osobnosti je podle Nakonečného (1993) vyjádření vnitřního uspořádání prvků osobnosti. Tyto prvky představují psychické vlastnosti osobnosti, které podle svých funkcí tvoří typy osobnosti. Jejich struktura lze rozlišit horizontálně (psychické vlastnosti) a vertikálně (vrstvy osobnosti). Roth (in Nakonečný, 1993) vymezuje strukturu do několika různých modelů. Psychoanalytický model chápe osobnost jako systém pudů, morálky a osobních zkušeností. Faktorově analytický model vnímá tuto problematiku na základě vnitřních postojů, jednání a výkonu. Nakonečný (1993) uvádí dva základní rozdíly v psychice: vlastní psychické procesy (paměť, myšlení, vnímání) a psychické vlastnosti osobnosti (rysy). Guilford (in Nakonečný, 1993, s. 46) chápe rys jako „predispozici reagovat určitým způsobem v mnoha různých druzích situací.“

Blatný (2010) vymezuje tyto strukturální oblasti osobnosti: temperament (biologická stránka), rysy, motivace, inteligence a sebepojetí (kognitivní stránka). Nakonečný (1993) rozděluje oblasti na temperament, schopnosti (inteligence, tvořivost, kognitivní styl), postoje a motivy.

Smékal (2009) uvádí tradiční dělení prvků osobnosti a moderní pojetí CREDO'S. Tradiční model představuje:

- Stavba těla
- Temperament
- Schopnosti
- Motivace
- Charakter
- Jáství
- Životní dráha

Model CREDO'S ukazuje, jakým způsobem je osobnost tvořena a jakým způsobem fungují vnitřní a vnější podmínky, prožívání a jednání. Postupy tohoto modelu jsou patrné z vysvětlení jeho akronymu.

C – Konsekvence (z anglického *consequence*), prvotní vycházení z výsledků, které jedinec svou činností zanechá v prostředí.

R – Odezva (z anglického *response*), následné evidování projevů, chování, reakcí jedince na události.

E – Prožitek (z anglického *experience*), studování vnitřního světa a prožívání jedince.

D – Dispozice, hledání vlastností, rysů a charakteristiky osobnosti jedince.

O – Organismus, zkoumání funkčnosti organismu, zdravotního stavu, kondice a tělesných zvláštností jedince.

S – Stimulace, hledání činitelů, které na jedince působí, formují ho a ovlivňují jeho jednání.

Smékal (2009) uvádí charakter a temperament jako dva nejpodstatnější rysy lidské osobnosti. Charakter je souhrn získaných či naučených vlastností, který se projevuje chováním, pojetím a způsobem života, ve vztahu k lidem i ke společnosti. Mezi tyto vlastnosti se řadí například odvaha, svědomitost, skromnost, lenost. Temperament určuje dynamiku osobnosti.

2.2.1 Temperament

Blatný a Plháková (2003, s.15) charakterizují temperament jako „*psychologické charakteristiky osobnosti, jež jsou vrozené (dědičné), můžeme u nich identifikovat biologický základ a týkají se formální, nikoli obsahové stránky chování a prožívání.*“ Temperament je charakteristický spontánností jevů, na rozdíl od charakteru ho nelze ovlivnit (nebo jen velmi málo) výchovou ani volným jednáním. Nakonečný (1993) popisuje temperament jako vlastnosti osobnostní dynamiky, které se projevují rychlostí a silou pohybů, hloubkou prožívání nebo způsobem vyjadřování emocí.

Smékal (2009) nabízí kategoriální výklad temperamentu podle Hippokratovi teorie, kterou později systematicky zpracoval Galén. Podle této teorie se lidská bytost skládá z pevných komponentů (kosti, svaly, šlachy, vnitřnosti), tekutin a „pneumat“. Tyto tekutiny odpovídají přírodním živlům – žluč (oheň), krev (vzduch), hlen (voda), černá žluč (zem). Tekutiny mají dle výkladu stejné vlastnosti jako elementy, kterým odpovídají a převládající tekutina u jedince určuje jeho typ chování. Díky této teorii vzniklo pojmenování čtyř druhů temperamentu, které se využívá dodnes: sangvinik, choleric, flegmatik a melancholik. Jedná se tak o první vzniklou typologii osobností. Tabulka č.1 znázorňuje kategoriální rozdělení i další popisy, které byly s temperamenty spojovány.

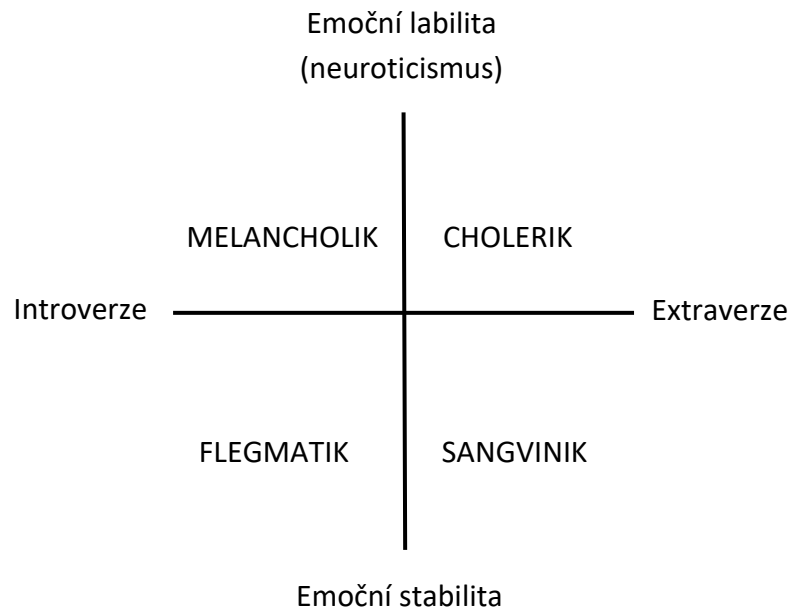
Tabulka č.1: Kategoriální pojetí temperamentu

	Chladno	Teplo
Sucho	MELANCHOLIK Země podzim černá žluč těžkokrevnost dospělost	CHOLERIK oheň léto žluč horkokrevnost mládí
Vlhko	FLEGMATIK voda zima hlen chladnokrevnost stáří	SANGVINIK vzduch jaro krev lehkokrevnost dětství

Zdroj: Smékal, V. (2009). Pozvání do psychologie osobnosti: *Člověk v zrcadle vědomí a jednání.* (s. 96). Barrister&Principal.

Teorie Eysencka (in Blatný et al., 2003) pracuje s dimenzí extraverte a neuroticismu. Extraverze a introverze je dvojí způsob zaměření jedince. Svou energii získává buďto z vnějšího prostředí (extraverze), nebo se uzavírá do sebe a svých pocitů (introverze). Neuroticismus označuje míru emoční lability nebo stability jedince. Podle těchto kritérií lze rozlišit klasické temperamentové typy (obrázek č. 2).

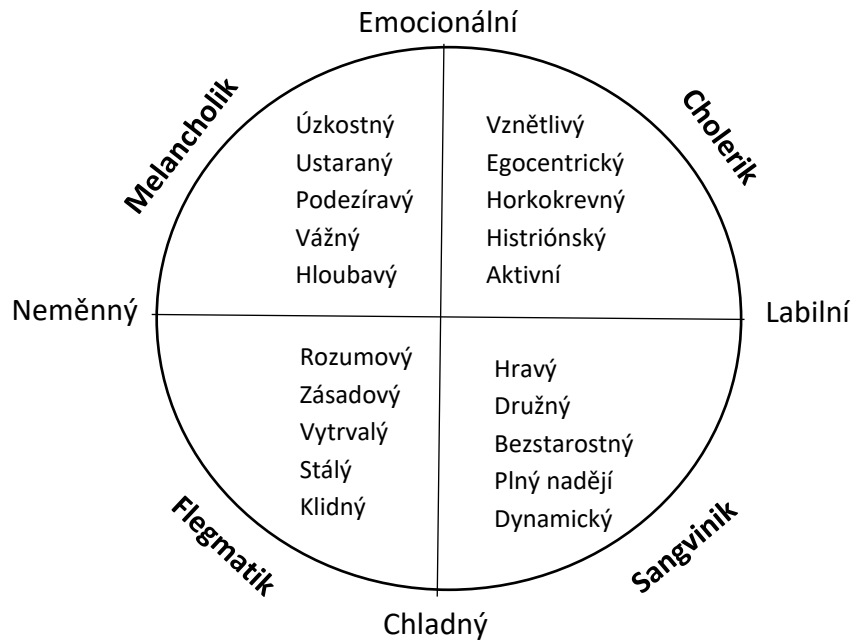
Obrázek č. 2: Systém temperamentových dimenzí podle H. J. Eysencka a jejich vztah ke klasickým temperamentovým typům.

Zdroj: Blatný, M., & Plháková, A. (2003).
Temperament, inteligence, sebepojetí. (s. 29). Sdružení SCAN.

Čakrt (2001) z psychologického hlediska odmítá Galénovskou typologii, protože typy jsou zde pojímány kategoriálně a z toho důvodu nemohou existovat typy smíšené. Proti kategoriálnímu vidění lidského temperamentu se poprvé roku 1903 postavil Wundt, který představil názor, že člověk může být od každého temperamentu kousek. Wundtův dimenzionální systém byl inspirací pro konstrukci dalších typologií a jeho principy jsou zobrazeny na obrázku č.3.

Obrázek č.3: Wundtův systém

Zdroj: Čákr, M. (2001). Typologie osobnosti pro manažery: *Kdo jsem já, kdo jste vy?* (s. 13). Management Press.

2.3 Typologie osobnosti

2.3.1 Charakteristické silné stránky

Seligman (2011) ve své knize představuje cvičení charakteristických silných stránek osobnosti. Slouží k tomu, aby jedinec poznal své silné stránky, uvědomil si je a mohl je dále rozvíjet. Popisuje, že charakteristické silné stránky lze rozpoznat podle těchto znaků:

- Pocit vlastnictví a autentičnosti („To jsem opravdu já“).
- Pocit vzrušení, když silnou stránku projevíte, zejména poprvé.
- Strmá křivka učení, když silnou stránku poprvé provozujete či procvičujete.
- Touha najít nové způsoby, jak silnou stránku používat.
- Pocit nevyhnutelnosti při uplatnění této stránky („Zkuste mě zastavit“).
- Při uplatnění silné stránky se nevyčerpáváte, naopak vás to spíše povzbuzuje.
- Podvědomě preferujete takové činnosti a projekty, které s touto silnou stránkou souvisejí.
- Při používání silné stránky pociťujete radost až extázi. (loc 681-692/6550)

Pro zjištění charakteristických silných stránek slouží test, který vytvořil Chris Peterson, profesor na Michiganské univerzitě. Českou verzi tohoto testu upravila Mgr. Alena Slezáčková. Test se dělí do šesti kapitol, které se zaměřují na jednu z šesti morálních ctností. V každé kapitole je několik oddílů, které napomáhají zjistit silnou stránku osobnosti. Dotazovaný jedinec v tomto testu neodpovídá na otázky, ale škálově hodnotí, do jaké míry se s uvedeným tvrzením shoduje. Ve skupině tvrzení A určuje od 5 – *úplně mě vystihuje* do 1 – *vůbec mě nevystihuje*.

Ve skupině tvrzení *B* určuje od 1 – *úplně mě vystihuje* do 5 – *vůbec mě nevystihuje*. Dotazovaný na konci oddílu sečte získané body a následně sečte skóre celé kapitoly. Stránky osobnosti, u kterých dotazovaný získá 9 až 10 bodů se stávají jeho silnými charakteristickými stránkami. První kapitola testu nese název *Moudrost a poznání*. Testovaný zjišťuje svou zvědavost, zájem o svět, lásku k učení, otevřenost mysli a kritické myšlení, tvořivost, sociální a emoční inteligenci, moudrost a vhled. V druhé kapitole s názvem *Odvaha* se zjišťují statečnost, vytrvalost, pracovitost, integrita, autentičnost a upřímnost. Třetí kapitola s názvem *Láska a lidskost* prověřuje lásku, štedrost, schopnost milovat a být milován. Ve čtvrté kapitole *Spravedlnost* dotazovaný zjišťuje míru občanské a sociální zodpovědnosti, týmovou práci, spravedlnost, nestrannost a vůdcovství. Pátá kapitola s názvem *Umírněnost* se zaměřuje na sebekontrolu a sebekázeň, obezřetnost, pokoru a skromnost. Šestá kapitola *Transcendence* obsahuje oddíly zkoumající smysl pro krásu, vděčnost, naději, optimismus, spiritualitu, odpuštění, smysl pro humor, vitalitu a elán.

2.3.2 Pětifaktorový model osobnosti

Allport (in Hřebíčková, 2011) rozlišil dva druhy osobnostních rysů. Vnější rysy, které lze pozorovat a vnitřní rysy, které se dají z vnějších rysů odvodit. Později tyto druhy osobnostních rysů pojmenoval Meehl (in Hřebíčková, 2011) jako fenotypické a genotypické. Fenotypické rysy jsou na bázi povrchové charakteristiky a popisují odlišnosti v chování a způsobu jednání. Genotypické rysy poté vysvětlují příčinu tohoto chování. Pětifaktorový model osobnosti představuje způsob, jak nejlépe vystihnout osobnost člověka. Zahrnuje oba výklady osobnostních rysů, a proto má také dva přístupy šetření. Lexikální přístup zkoumá vlastnosti na základě slov vhodných k popisu osobnosti. Lexikální studie nejprve vybraly ze slovníku vhodná slova a pomocí analýzy je redukovaly a srovnaly. Výsledkem je pětifaktorová struktura popisu osobnosti. Dispoziční přístup má za cíl vytvořit teorii vnitřní dynamiky, motivů a fungování osobnosti jako celku. Costa a McCrae (in Hřebíčková, 2011) tímto způsobem odvodili tři dimenze osobnosti a doplnili je o dvě dimenze z lexikálního výzkumu. Sestavili tak NEO osobnostní inventáře, které jsou základem pro osobnostní test *Velká pětka*.

Hřebíčková (2011) popisuje test pěti velkých osobnostních vlastností jako celosvětově velice populární a rozšířený. Test vychází z předpokladu, že existuje vazba mezi tím, jak verbálně popisujeme vlastní i cizí chování a mezi osobnostními vlastnostmi. Mezi základních pět vlastností patří oblast *kreativity*, která zjišťuje, zda je jedinec vynalézavý a zvědavý nebo spíše konzistentní a opatrný. Druhou vlastností je *svědomitost*, při níž se zjišťuje míra efektivnosti a organizovanosti nebo naopak bezstarostnosti a lehkovážnosti. Třetí dimenze je *extraverze*, která určuje, zda je jedinec extravertní a energický nebo introvertní a samotářský. Čtvrtá skupina se zabývá *přívětivostí* a zjišťuje míru přátelství a soucitu nebo naopak otažitosti. Pátý element testování je *emoční stabilita*, kde jedinec zjišťuje, zda je více stabilní a sebejistý nebo senzitivní a impulzivní. Test se skládá z 50 otázek, ve kterých dotazovaný hodnotí míru souhlasu s napsaným

tvrzením od 1 – *nesouhlasí* do 5 – *souhlasí*. Body z každé odpovědi se zapisují do výsledný tabulky, kde si dotazovaný vypočítá výsledné skóre u každé z pěti testovaných oblastí. Testy na základě modelu Velká pětka se celosvětově využívají také jako pomocný nástroj při výběru zaměstnání. Výsledky z testu lze rozdělit do čtyř okruhů zaměstnání (management, rutinní nebo odborné pozice, adaptivní pozice, proaktivní pozice).

2.3.3 Typologie MBTI

Čakrt (2001) uvádí, že typologie osobnosti MBTI vychází z teorie psychologa C.G. Junga a jeho pohledu na osobnost člověka. Indikátor osobnostních typů vytvořily Američanky I. Mayersová a K. Briggsová. Základem jsou tři dimenze, jejichž složky jsou značeny písmenem odpovídajícím jejich anglickému názvu: extraverte (E) a introverte (I), intuice (N) a smysly (S), myšlení (T) a cítění (F). Američanky následně přidaly dimenzi usuzování (J) a vnímání (P) a vznikla tak kombinace čtyř dimenzí identifikující šestnáct osobnostních typů. Crkalová a Riethof (2012) přibližují význam těchto dimenzí pomocí čtyř otázek: Kde získáváme energii? (extraverte a introverte), Jak získáváme informace? (smysly a intuice), Jak se rozhodujeme? (myšlení a cítění), Jak si organizujeme život? (usuzování a vnímání).

Extraverte (E) a Introverte (I)

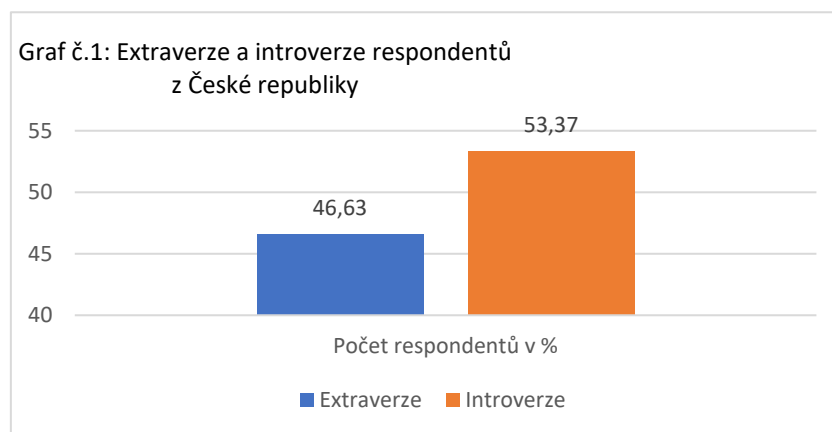
Jung vychází z přesvědčení, že existují dva protichůdné způsoby, jakým člověk získává a psychickou energii a kam ji následně orientuje. Tyto způsoby zaměření jsou dle Čakrta (2010) odpovědí na to, odkud člověk získává podněty pro své rozhodování a chování. Extravertně orientovaný člověk získává energii ze svého okolí, z činností, lidí a samota ho naopak vyčerpává. Introvertně orientovaný člověk dává přednost samotě, obrací se ke svým myšlenkám a emocím a okolní svět jeho energii naopak vysává.

Pro extravertu je typická iniciativnost, expresivnost, vstřícnost, participativnost, energie, nadšení, společenskost a družnost. Takto orientovaný člověk podněcuje společenské situace, rád se baví a seznamuje s lidmi. Chce být součástí skupiny a aktivně se podílet na společných činnostech. Otevřeně dává najevo své emoce i názory, je hovorný a optimistický. Vyzařuje z něj energie a snaží se být středem pozornosti. Upřednostňuje spolupráci a osobní komunikaci.

Pro introvertu je typická neaktivnost, rezervovanost, intimnost, uvážlivost, poklid a nezávislost. Introvertně zaměřený člověk přenechá iniciativu druhým. Své emoce si nechává pro sebe a preferuje ojedinelá přátelství s hlubokým a pevným vztahem. Dobře si promyslí svá sdělení, a proto mu více vyhovuje komunikace pomocí psaného textu. Táhne ke klidným a tichým místům, nestaví se středem pozornosti a ke svému štěstí nepotřebuje spojení s druhými lidmi.

Nadrchal (2021) uvádí, že extraverti tvoří 50 – 75 % populace. Společnost *NERIS Analytics Limited*, která poskytuje osobnostní test MBTI online na webových stránkách *16 Personalities*, uvádí výsledky svého výzkumu podílu extraverte a introverte u jejich

respondentů. Výsledná data lze geograficky kategorizovat podle původu jednotlivých respondentů. Tohoto šetření se účastnilo 55 407 respondentů z České republiky a graf č.1 zobrazuje procentuální zastoupení extraverte a introverze u testovaných jedinců. Z grafu vyplývá, že 53,37 % respondentů z České republiky tíhne k introverzi a 46,63 % respondentů je orientováno extravertně. Tyto výsledky neodpovídají tvrzení Nadrchala (2021) o populační převaze extrovertů. Lze se domnívat, že introvertně orientovaní lidé se více zabývají zkoumáním a rozborem svých myšlenek, pocitů a jednání. Také z tohoto důvodu pravděpodobně více vyhledávají osobnostní typologii přístupnou na internetu než extravertně orientovaní jedinci.

Zdroj: <https://www.16personalities.com/country-profiles/czech-republic>

Smysly (S) a Intuice (N)

Další dimenze teorie osobnostních typů se slovy Nadrchala (2021) zabývá tím, jakým způsobem člověk vnímá informace. Smyslový způsob získávání informací je založený na faktech, kdežto intuitivní způsob hledá souvislosti. Čakrt (2010) popisuje, že smyslově orientovaný jedinec potřebuje konkrétní fyzické stimuly. Reaguje na to, co slyší, vidí, cítí, chutná nebo se toho dotýká. Intuitivní jedinec naopak nevnímá realitu takovou, jaká je, ale přemýšlí, jaká by mohla být.

Člověk se smyslovým vnímáním je konkrétní, realistický, praktický, empirický a tradicionalistický. Zajímají ho fakta a nerad se pouští do něčeho co je nové a neznámé. Je realistický, zajímá se o proveditelné možnosti a řídí se zdravým rozumem. Nemá rád spekulace, a proto si věci zkouší, opírá se o vlastní znalosti a zkušenosti, využívá osvědčené a dbá na to, aby věci byly užitečné a funkční.

Pro člověka s intuitivním vnímáním je typický abstrakt, nápaditost, odvozování, teoretizování a originalita. Umí číst mezi řádky, hledá skryté významy a nové možnosti. Má rád znalosti bez potřeby jejich praktického využití. Důvěřuje teoriím a také je rád vytváří. Usiluje o výjimečnost a originalitu sebe i své práce.

Myšlení (T) a Cítění (F)

Pomocí smyslů nebo intuice člověk získává informace. Následně dochází k vyhodnocení těchto informací pomocí myšlení nebo cítění. Čakrt (2010) přibližuje myšlení jako neosobní logický způsob hodnocení odpoutaný od pocitů. Cítění je naopak velmi subjektivní, staví na emocích a přáních. Nadrchal (2021) píše, že tato dimenze je jedinou dvojicí preferencí, jejíž četnost se dělí na základě pohlaví. Uvádí, že ženy jsou z 60 % cítící a muži z 60 % myslící.

Preferenci myšlení podle Čakrta (2010) vystihuje logika, racionálnost, kladení otázek, kritika a neústupnost. Člověk takové zaměření se rozhoduje na základě zvážení všech dostupných informací. Je objektivní, transparentní a při rozhodování dává své emoce stranou. Nechválí věci, které není potřeba zlepšovat, ale poukazuje na ty, které je potřeba vylepšit. Pokud je přesvědčený o své pravdě, neústupně ji prokazuje.

Hodnocení pomocí cítění zastupuje především vcitování, soucit, přizpůsobování, přijímání a citlivost. Člověk s touto preferencí se zaměřuje na to, jak by se sám cítil v pozici druhého. Rozhoduje se podle toho, co se jemu nebo ostatním líbí. Přizpůsobuje se přáním a potřebám druhých, a to i na úkor sebe. Toleruje a respektuje názory ostatních a snaží se na nich vždy najít něco pozitivního. Dokáže vidět problém z obou stran a nachází kompromisy.

Usuzování (J) a Vnímání (P)

Čakrt (2010) popisuje čtvrtou dimenzi jako způsob, kterým si lidé uspořádávají vnější svět a organizují život sobě nebo druhým. Lidé s preferencí usuzování se obrací ke světu svou vyhodnocovací funkcí, tedy myšlením nebo cítěním. Potřebují mít věci uzavřené a vyřešené. Lidé s preferencí vnímání se obrací ke světu svou funkcí příjmu informací, tedy smysly nebo intuicí. Mají pocit, že stále potřebují další a nové informace a odkládají řešení na později.

Usuzování definuje systematičnost, plánování, rozvrhování a metodičnost. Člověk s tímto zaměřením je schopný důkladně se na všechno připravit a počítat se všemi možnostmi. Plánuje dlouhodobě a systematicky, má jasné postupy a řídí se osvědčenými pravidly.

Vnímání definuje uvolněnost, otevřenost, spontaneita a bezstarostnost. Člověk s tímto zaměřením má radost z překvapení a nechává se unášet životem. Neplánuje a nechává věci rozpracované a nedokončené. K dokončení úkolu potřebuje tlak, proto nechává často věci na poslední chvíli. Nesnáší rutinu a hledá zábavné a nové způsoby k vykonávání činností.

Osobnostní typy MBTI

Na základě preferencí ze čtyř dimenzí typologie MBTI lze identifikovat 16 osobnostních typů. Každý osobnostní typ se skládá ze čtyř písmen, které identifikují jeho preference. Tabulka č.2 představuje přehled osobnostních typů MBTI.

Tabulka č.2: Osobnostní typy MBTI

ISTJ	ISFJ	INFJ	INTJ
ISTP	ISFP	INFP	INTP
ESTP	ESFP	ENFP	ENTP
ESTJ	ESFJ	ENFJ	ENTJ

Zdroj: Crkalová, A., & Riethof, N. (2012). Průvodce světem koučování a osobnostní typologie: *Inspirace pro praxi*. (s. 36). Management Press.

Osobnostní typy podle 16 Personalities

Pro praktickou část této práce byla zvolena forma testování respondentů pomocí online osobnostní testu MBTI od společnosti *NERIS Analytics Limited* na webové stránce *16 Personalities*. Pro přehlednost a srozumitelnost tento zdroj uvádí také slovní pojmenování jednotlivých osobnostních typů. Současně osobnostní typy dělí do čtyř kategorií na základě vnitřní podobnosti. Analytici jsou osobnostní typy, které preferují intuici (N) a myšlení (T). Diplomaté preferují intuici (N) a cítění (F). Strážci preferují smysly (S) a usuzování (J). Průzkumníci preferují smysly (S) a vnímání (P). Tabulka č.3 ukazuje rozdělení čtyř osobnostních skupin a zároveň představuje slovní pojmenování jednotlivých osobnostních typů.

Tabulka č.3: Přehled rozdělení osobnostních typů

ANALYTICI	DIPLOMATÉ	STRÁŽCI	PRŮZKUMNÍCI
Architekt INTJ	Advokát INFJ	Logistik ISTJ	Virtuos ISTP
Logik INTP	Zprostředkovatel INFP	Obhájce ISFJ	Dobrodruh ISFP
Velitel ENTJ	Protagonista ENFJ	Vedoucí ESTJ	Podnikatel ESTP
Diskutér ENTP	Bojovník ENFP	Konzul ESFJ	Bavič ESFP

Zdroj: <https://www.16personalities.com/personality-types>

Charakteristika osobnostních typů

Pro podrobnější charakteristiku bylo vybráno pět osobnostních typů, jejichž popis je důležitý pro praktickou část této práce. Jedná se o osobnostní typ Konzul (ESFJ) a Obhájce (ISFJ) ze skupiny Strážců, Protagonista (ENFJ) a Bojovník (ENFP) ze skupiny Diplomátů a Virtuos (ISTP) ze skupiny Průzkumníků.

Konzul (ESFJ)

Preferovaná extraverte, smysly, cítění a usuzování.

Jak uvádí Čakrt (2001), jedná se o *extravertní typ osobnosti s převahou cítění*. Lze ho označit za nejspolečenštější z typů osobností. Lidé s osobností ESFJ jsou přátelští a pozorní k potřebám jiných. Všimají si verbálních i neverbálních projevů ve svém okolí, zraňuje je nezájem druhých lidí a nesou izolaci od skupiny. Mají pečující povahu zaměřenou na citové prožívání. Nejúspěšnější bývají v zaměstnání, kde se může sloužit a pomáhat lidem a do své práce vnáší velmi osobní vztah. Nejlépe se uplatní ve zdravotnictví, školství nebo na pozici prodavače. V jiné publikaci Čakrt (2010) popisuje, že lidé tohoto typu ctí autoritu a hierarchii a je pro ně důležité příjemné pracovní prostředí. Mezi přednosti ESFJ patří organizační schopnosti, spolehlivost, včasné plnění úkolů, píle, důslednost, loajalita a osobní přístup. Ve školství nachází uplatnění na pozici učitele v mateřské nebo základní škole. Crkalová a Riethof (2012) definují ESFJ jako *extravertované cítění s introvertovanými smysly*. Uvádí, že mezi slabé stránky tohoto typu patří vyhýbání se konfliktům. Lidé s osobností ESFJ jsou příliš citliví na zpětnou vazbu a vztahují si ji jako kritiku. Často upřednostňují potřeby druhých před svými vlastními. Nadrchal (2021) odkazuje na zálibu v pořádání oslav narozenin, výročí, svátků a dodržování tradic. Člověk s osobností ESFJ bývá skvělým a pozorným hostitelem a aktivně se podílí na přípravách oslav a společenských akcí.

Obhájce (ISFJ)

Preferovaná introverte, smysly, cítění a usuzování.

ISFJ se vyznačuje dle Crkalové a Riethofa (2012) obětavostí a smyslem pro naplňování přání a potřeb druhých. Lidé s touto osobností respektují autority a zaběhlé postupy, jsou racionální a praktičtí. Výborně si pamatují detaily s osobním významem a své city si nechávají ve svém duševním světě. Cení si harmonie a spolupráce a jsou velice zatíženi na rodinné vztahy. Nadrchal (2021) charakterizuje tuto osobnost jako symbol péče. ISFJ pokorně přijímají úkoly, které pilně a pečlivě plní. Řídí se převážně etikou a společenskými normami. Čakrt (2001) upřesňuje povahu ISFJ jako nejflexibilnějšího introverta, který se vzhledem k okolnostem umí obstojně chovat jako extravert. Lidem tohoto typu přináší největší potěšení prospěšnost vůči druhým, a proto ve své publikaci (2010) uvádí uplatnění v oboru zdravotnictví a školství. Konkretizuje, že osobnost typu ISFJ se výborně uplatní v pozici učitele v mateřské škole.

Protagonista (ENFJ)

Preferovaná extraverze, intuice, cítění a usuzování.

Nadrchal (2021) popisuje, že ENFJ si lze představit jako vhodně oblečenou vůdčí osobnost která je středem pozornosti a oblíbencem kolektivu. Pro svůj pozitivní přístup bývá oblíbenějším vůdcem než jiné osobnostní typy vůdčího zaměření. Čakrt (2001) popisuje ENFJ jako *extravertní typ s převahou cítění*. Tento člověk podněcuje své chování podle toho, jak by chtěl, aby se k němu chovalo okolí. Projevuje se velice empaticky, umí se vcítit do druhých lidí a je ochoten na sebe převzat jejich potíže. Dále píše (2010), že osobnostní typ ENFJ má rád plánování, organizování a je přirozeným vůdcem. Svými komunikačními schopnosti spojuje lidi a při mluveném projevu mají jeho slova velký dosah. Pro úspěch v práci potřebuje demokratické a tvůrčí prostředí. Crkalová a Riethof (2012) popisují Protagonistu jako osobnost, ze které vyzařuje energie. ENFJ na sebe často berou odpovědnost při organizování, mají rádi pestrost a nové výzvy. Mezi slabé stránky této osobnosti patří úzkost, pochyby o svých dovednostech a přecitlivělost na kritiku. Uplatnění je v hodné v jakékoli práci s lidmi, kde lze využít kreativitu, tvořivost a komunikační schopnosti. Jedná se o pozice v oblasti komunikace, poradenství či v sociálních službách. Ve školství ENFJ nachází uplatnění převážně na středních a vysokých školách.

Bojovník (ENFP)

Preferovaná extraverze, intuice, cítění a vnímání.

Bojovník je podle Crkalové a Riethofa (2012) osobností se zvědavostí, tvořivostí, spontánností, nadšením a energií. Nenávidí rutinu a plány, má výborné komunikační dovednosti a často vyhledává společnost. Všimá si souvislostí, které ostatní nevidí, je výborný v týmové práci a dokáže ostatní přimět k vyjádření názorů a k nadšení do práce. Nadrchal (2021) píše, že tito lidé nepotřebují být organizátory a vytvářet koncept. Jsou připraveni naplno si užívat cokoli, co jim společnost připraví. Čakrt (2001) popisuje *extravertní typ s intuicí* jako člověka, který upíná pozornost na lidi a hodnoty spíše než na věci. Snaží se inspirovat druhé a pomáhat na různých úrovních. Bývá velkým improvizátorem, ale je velmi vynalézavý a poradí si s většinou problémů. Potřebuje stálou zpětnou vazbu a dokáže přiřadit správný úkol těm pravým lidem. Uplatnění může snadno najít v mnoha odvětvích. Čakrt (2010) uvádí například profese s tvůrčím potenciálem, oblast marketingu, managementu nebo sociální péče. V odvětví vzdělávání nachází také mnohé příležitosti, a to i v předškolní výchově.

Virtuos (ISTP)

Preferovaná introverze, smysly, myšlení a vnímání.

Nadrchal (2021) popisuje, že místo pečlivého plánování a promyšlení pracovní strategie se tento osobnostní typ bezhlavě vrhá přímo do práce. Lidé s ISTP odkládají sny a touhy a věnují se tomu co ovládají. Čakrt (2010) potvrzuje toto tvrzení slovy, že osobnost ISTP může být úspěšná pouze tam, kde vidí okamžité výsledky spíše než systémové dlouhodobé změny. Pro uplatnění ISTP uvádí obory v oblasti státní služby, prodeje nebo některé z technických oborů a zdravotnictví. Crkalová a Riethof (2012) podporují tento výběr popisem, že lidé s introvertovaným myšlením a extravertovanými smysly jsou jako hasiči. Dokáží se rychle dostat k jádru problému a v krátkém čase ho vyřešit. Jejich mysl funguje jako počítač, který efektivně a objektivně vyhodnocuje důsledky. Umí se vypořádat s každodenními problémy a dělají vždy to, co je aktuálně potřeba. Čakrt (2001) představuje ISTP jako osobnost s impulzem. Tito lidé nezkouší stejnou věc vícekrát a jsou schopni riskovat více než jiné typy osobností.

Osobnostní test MBTI

Osobnostní test přístupný na webových stránkách *16 Personalities* od společnosti *NERIS Analytics Limited* obsahuje 60 škálových otázek. Respondent určuje na škále, do jaké míry s tvrzením souhlasí nebo nesouhlasí. Škála obsahuje tři odstupňované možnosti k tvrzení souhlasí, tři odstupňované možnosti k tvrzení nesouhlasí a jednu neutrálně postavenou možnost odpovědi. Obrázek č.4 ukazuje způsob škálování otázek v osobnostním testu MBTI.

Obrázek č.4: Škálování otázek v testu MBTI

Zdroj: <https://www.16personalities.com/free-personality-test>

II PRAKTICKÁ ČÁST

3 CÍLE VÝZKUMU

Cílem kvantitativní části výzkumu bakalářské práce je identifikace osobnostních typů oslovených učitelek v mateřské škole prostřednictvím osobnostního testu MBTI.

Cílem kvalitativní části mé práce bylo zjistit, jakým způsobem učitelky různých osobnostních typů pojmají svou profesi a jakou k ní mají motivaci.

3.1 Výzkumné otázky

Pro kvantitativní část výzkumu jsem si položila následující dvě otázky

- 1) V jaké míře jsou zastoupeny jednotlivé typy osobností na pozici učitelky v mateřské škole v České republice?
- 2) Jaké je rozložení extraverte a introverze ve sledovaném souboru?

Pro kvalitativní část jsem stanovila otázky, které se hlouběji vztahovaly k povolání učitelky v mateřské škole

- 3) Jaká byla motivace informantek daných typů osobnosti pro výběr povolání učitelky v mateřské škole a co je při této práci nejvíce naplňuje?
- 4) Jak vnímají informantky daných typů osobnosti negativa spojená s povoláním učitelky v mateřské škole?
- 5) Jak charakterizují informantky daných typů osobnosti ideální učitelku v mateřské škole a do jaké míry se s představou ztotožňují?

4 METODIKA VÝZKUMU

Praktická část bakalářské práce byla realizovaná prostřednictvím smíšeného výzkumu. Kvantitativní část sbírala data prostřednictvím anonymního dotazníku. Kvalitativní část výzkumu čerpala informace z polostrukturovaného rozhovoru.

4.1 Kvantitativní výzkum

Kvantitativně orientovaný výzkum se zaměřuje na číselné údaje, které se dají matematicky zpracovat. Dle Gavory (2000) jde o precizní a jednoznačné vyjádření výzkumných prvků. Výzkumník si při zkoumání drží odstup od zkoumaných jevů a tím zachovává nestrannost při výzkumu. Cílem kvantitativního šetření je "třídění jevů a vysvětlení příčin existence nebo změn jevů." Výzkumný vzorek je vybírán tak, aby co nejlépe reprezentoval populaci či populační skupinu. Na základě matematické pravděpodobnosti je pro kvantitativní výzkum nejlepší náhodný výběr testovaných pomocí losování. Při správně zvolené testovací skupině lze výsledky populačně zobecnit.

Dotazník

Dotazník je forma písemně kladených otázek a získávání písemných odpovědí. Podle Gavory (2000) se jedná o nejfrekventovanější metodu získávání údajů. Cílí na velké množství odpovídajících. Osoby vyplňující dotazník se nazývají respondenti. Dotazník má promyšlenou strukturu. Otázky musí být formulované jasně a stručně, tazatel se vyhýbá negativismům a neurčitým výrazům typu několik, někdy, obvykle. Otázky musí být smysluplné a zaměřené na znalosti a schopnosti výběrového vzorku respondentů.

Typy otázek v dotazníku:

- a) Uzavřené otázky – Nabízí hotové odpovědi, ze kterých respondent vybírá. Pro nezkreslenost výsledků je potřeba zařadit neutrální odpověď.
- b) Otevřené otázky – Dávají volnost respondentovi v jeho odpovědi. Pro tazatele jsou otevřené otázky obtížnější na vyhodnocení.
- c) Polouzavřené otázky – Jedná se o otázku s nabídkou možných odpovědí. Respondent poté objasňuje svou volbu formou otevřené odpovědi.
- d) Škálové otázky - Škála nabízí odstupňované hodnocení jevu.

4.2 Kvalitativní výzkum

Kvalitativně orientovaný výzkum uvádí zjišťování ve slovní podobě. Jedná se podrobný výstižný popis zaměřený na význam komunikace. Výzkumník se snaží o sblížení a porozumění zkoumaných osob. Cílem je chápat hlediska, názory a postoje dotazovaných. Cílovou skupinou není množství lidí, nýbrž konkrétní osoba či skupina osob. Gavora (2000) popisuje, že „u kvalitativního výzkumu existuje více realit, podle toho, jak je jednotlivec nebo skupiny vymezují.“

Rozhovor

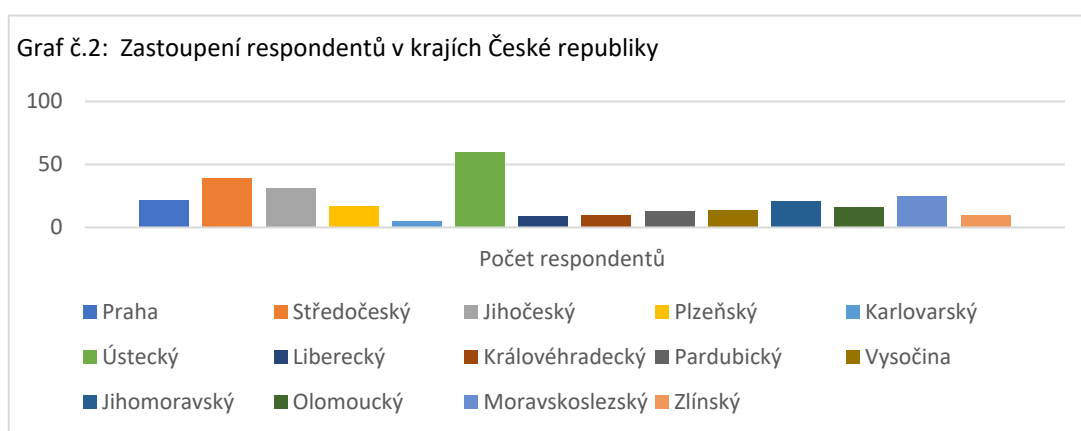
Etnografické interview se dle Gavory (2000) liší od klasického rozhovoru hned několika způsoby. Cílem je zjistit, jakým způsobem interpretují různé osoby svět kolem sebe. Výzkumník více naslouchá, než mluví a projevuje dotazovanému sympatie. Osoba, se kterou výzkumník vede rozhovor se nazývá informant. Interview často přerůstá do souvislého monologu. Výzkumník by měl zajistit vhodné místo pro uskutečnění interview, aby se informant cítil pohodlně a příjemně. Rozhovor probíhá z pravidla neformální formou a má uvolněný charakter.

Zvolila jsem formu polostrukturovaného rozhovoru. Výzkumník má v této formě předem připravené otázky, aktivně reaguje na informanta a jeho odpovědi dále rozvíjí.

5 VÝZKUMNÝ VZOREK

5.1 Výzkumný vzorek kvantitativního výzkumu

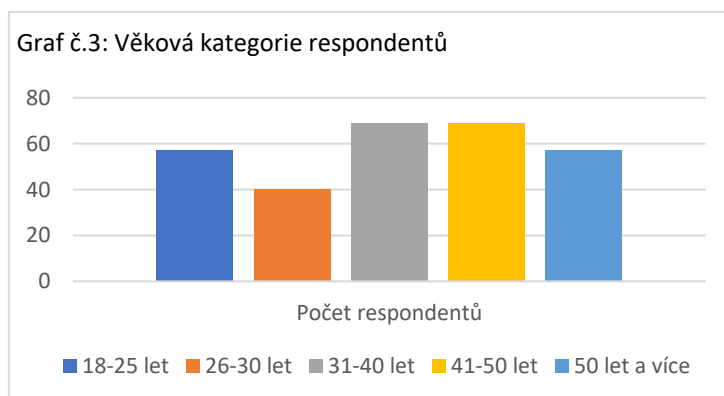
Pro kvantitativní část výzkumu bylo náhodně vybráno 35 mateřských škol ze všech krajů České republiky. Mateřské školy byly osloveny prostřednictvím stručného emailu s žádostí o absolvování online osobnostního testu MBTI a následným vyplněním krátkého dotazníku. Otázky byly vypracované tak, aby co nejvíce zkvalitnili hodnotu testovaného vzorku. Kvantitativního výzkumu se účastnilo 292 respondentů. Pro potvrzení zmíněné kvality testovaného vzorku jsou uvedeny grafy č. 2 – 4. Graf č.2 prezentuje odpovědi na otázku z dotazníku: *Kde se nachází mateřská škola, ve které pracujete?* Respondenti vybírali jeden ze čtrnácti krajů České republiky.

Zdroj: vlastní výzkum

Z odpovědí respondentů jsem vyhodnotila, že se mého výzkumu účastnili zástupci ze všech krajů České republiky. Nejvíce odpovědí přišlo z Ústeckého kraje, kde dotazník vyplnilo 60 respondentů. Druhá nejpočetnější skupina v počtu 39 respondentů uvedla, že pracuje ve Středočeském kraji. Následující sestupné pořadí v množství respondentů za kraj je: Jihočeský kraj, Moravskoslezský kraj, hlavní město Praha, Jihomoravský kraj, Plzeňský kraj, Olomoucký kraj, kraj Vysočina, Pardubický kraj, Zlínský kraj, Královéhradecký kraj a Liberecký kraj. Nejméně zastoupeným krajem v odpovědích mého dotazníku je Karlovarský kraj v počtu 5 respondentů.

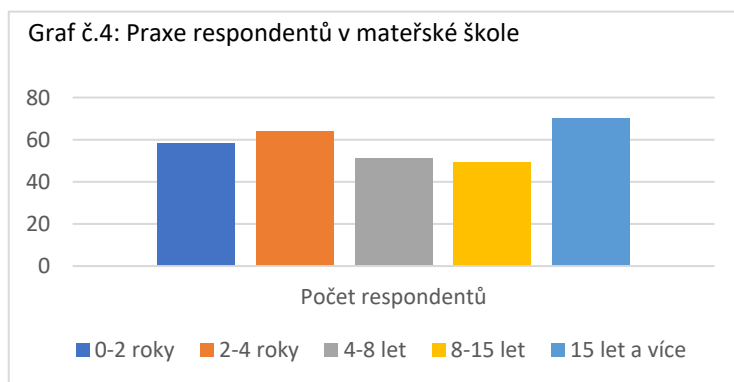
Graf č.3 zhodnocuje věk dotazovaných. Nabízené věkové kategorie byly 18-25 let, 26-30 let, 31-40 let, 41-50 let a 50 let a více.

Zdroj: vlastní výzkum

Dle výsledků dotazník vyplnili respondenti ve věkovém rozmezí 18-50 let a více. Věkové kategorie jsou vcelku vyrovnané, žádná v odpovědích výrazně nedominuje. Nejvíce respondentů označilo věkovou kategorii 31-40 let a současně 41-50 let, obě se souhlasným počtem 69 respondentů. Následovala kategorie 50 let a více, kterou si vybralo 57 respondentů. Zastoupení shodného počtu 57 respondentů má také kategorie 18-25 let. Nejméně respondentů (40 odpovědí) bylo ve věku 26-30 let.

Graf č.4 ukazuje délku praxe respondentů. Nabízené možnosti byly: 0-2 roky, 2-4 roky, 4-8 let, 8-15 let, 15 let a více.

Zdroj: vlastní výzkum

Odpovědi respondentů na tuto otázku jsou ve všech kategoriích téměř vyrovnané. Lehce převyšuje kategorie 15 let a více, kterou vybralo 70 respondentů. Následuje délka praxe 2-4 roky, kterou uvádí 64 respondentů. Na začátku své kariéry v mateřské škole, tedy v rozmezí 0-2 roky praxe, je 58 respondentů. 51 respondentů vybralo rozmezí 4-8 let v praxi a 49 respondentů pracuje v mateřské škole v rozmezí 8-15 let.

5.2 Výzkumný soubor kvalitativního výzkumu

Pro kvalitativní část výzkumu byly vybrány čtyři paní učitelky mateřských škol s odlišným osobnostním typem. Na základě polostrukturovaného rozhovoru byly zjišťovány různé aspekty a specifika práce učitelky v mateřské škole z pohledu různých osobnostních

typů. Kontakt s paní učitelkami byl osobní, avšak pro výzkumnou část jsou paní učitelky prezentovány anonymně pod fiktivními jmény. Z důvodu anonymity dotazníků v kvantitativní části výzkumu nebylo možné kontaktovat pro osobní rozhovor více subjektů. Tabulka č.4 slouží ke krátkému úvodnímu představení paní učitelek.

Tabulka č.4: výzkumný soubor

	Fiktivní jméno	Věk	Praxe v MŠ	Osobnostní typ MBTI	Preference
1	Jana	46 let	23 let	Konzul - ESFJ	Extraverze, smysly, cítění, usuzování
2	Tereza	28 let	5 let	Bojovník - ENFP	Extraverze, intuice, cítění, vnímání
3	Kateřina	23 let	4 roky	Dobrodruh - ISFP	Introverze, smysly, cítění, vnímání
4	Eva	32 let	8 let	Protagonista - ENFJ	Extraverze, intuice, cítění, usuzování

Zdroj: vlastní výzkum

Každá paní učitelka zastupuje jiný osobnostní typ MBTI, tři z nich jsou extravertně zaměřené. Nejstarší z dotazovaných, paní učitelka Jana, má také nejdelší praxi v oboru. Oproti tomu paní učitelka Kateřina pracuje ve školce teprve 4 roky. O něco starší paní učitelka Tereza pracuje ve školce o rok déle a 8 let v praxi je třiatřicetiletá paní učitelka Eva. Všechny paní učitelky preferují vyhodnocování situací pomocí cítění. Díky tomuto výzkumnému souboru můžeme porovnat preferenci smyslů z pohledu usuzování i vnímání a preferenci intuice z pohledu usuzování i vnímání.

6. ETICKÉ OTÁZKY A PRŮBĚH VÝZKUMU

Respondenti byli seznámeni s tím, že vyplněním dotazníku dávají svůj souhlas se zpracováním údajů pro účel bakalářské práce. Údaje z výzkumu budou použity pouze pro tuto práci.

Všechny paní učitelky byly seznámeny s cílem výzkumu a dobrovolně souhlasily s poskytnutím rozhovoru pro účel této práce. Jedna z paní učitelek dala ústní souhlas k nahrávání během rozhovoru, ostatní rozhovory byly zaznamenávány pouze písemnou formou. Záznam byl po zaznamenání potřebných dat vymazán. Pro zachování anonymity jsou ve výzkumu použita fiktivní jména. Paní učitelky souhlasily s použitím všech informací získaných během rozhovoru ve výzkumné části této práce. Získané informace nebudou nadále zpracovávány ani jinak využívány.

Průběh výzkumu

Výzkum praktické části práce probíhal ve dvou po sobě následujících etapách. První etapa zaměřená na **kvantitativní část** výzkumu probíhala od září do listopadu 2021. Bylo náhodně vybráno 35 mateřských škol z České republiky, které byly prostřednictvím emailu požádány o účast ve výzkumu k bakalářské práci. V úvodní části psaného textu

byla krátce představena autorka bakalářské práce a zaměření studia. Následovalo stručné vysvětlení tématu a účelu bakalářské práce a popis požadavků na respondenta (pedagog v mateřské škole, nikoli asistent pedagoga, chůva). Závěrem textu byl vysvětlen postup při vyplňování a odkazy na příslušné stránky. Prvotním úkolem respondentů bylo vyplnit online osobnostní test MBTI na webových stránkách *16 Personalities*. Doba vyplňování bývá v průměru 12-15 minut. Odpovědi z testu se nijak nezaznamenávaly a výsledek s konečným typologickým rozbohem byl veřejný pouze pro respondenta. Po dokončení osobnostního testu MBTI respondenti vyplnili krátký dotazník. Na úvodní stránce dotazníku byl znovu zopakován účel pro bakalářskou práci a poděkování respondentům za jejich čas věnovaný výzkumu. Následovalo 8 otázek (2 škálové, 6 uzavřených). Průměrná doba vyplňování byla 5 minut. Dotazník byl anonymní, respondenti neuváděli své jméno ani jiné kontaktní údaje. Pro účel výzkumu nebylo zapotřebí zjišťovat pohlaví respondentů. Osobní otázky (věk, délka praxe, místo zaměstnání) byly formou uzavřených otázek a odpovědi byly nastavené obecně na rozmezí několika let širší geografické území.

Druhá etapa zaměřená na **kvalitativní část** výzkumu probíhala v rozmezí několika měsíců, od ledna do dubna 2022. Pro tuto část byly vybrány čtyři paní učitelky z mateřských škol. Všechny se účastnily také první testovací fáze, protože bylo důležité zjistit typ jejich osobnosti dle MBTI. S každou paní učitelkou bylo skutečně samostatné setkání na základě jejich přání a časových možností.

Aby paní učitelky zůstaly v anonymitě, přiřadila jsem každé fiktivní jméno. S každou paní učitelkou jsem se sešla osobně a připravila si 8 okruhů, které jsem zařazovala do plynulého rozhovoru. Aktivně jsem reagovala a doptávala se na otázky, což vedlo od rozhovoru k vyprávění životních příběhů paní učitelek.

7 VÝSLEDKY VÝZKUMU

7.1 Výsledky kvantitativního výzkumu

Kvantitativní část výzkumu se skládala ze dvou částí. Oslovení respondenti si nejprve vyplnili online osobnostní test MBTI na webových stránkách *16 Personalities*. Druhou částí kvantitativního výzkumu byl anonymní dotazník, kde respondenti odpověděli na 8 otázek.

V úvodu dotazníku jsem popsala účel výzkumné části této práce. Následovalo poděkování respondentům za čas, který strávili u vyplňování osobnostního testu MBTI a dotazníku.

První tři otázky sloužily ke zjištění informací o výzkumném vzorku. Otázky byly uzavřené.

Otázka 1: Jaká je Vaše věková kategorie?

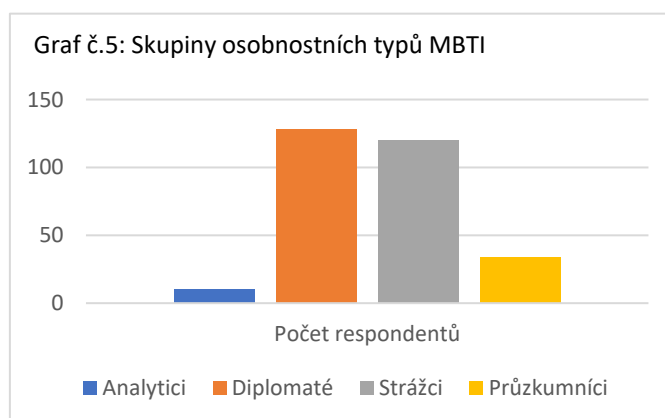
Otázka 2: Jak dlouho pracujete v mateřské škole?

Otázka 3: Kde se nachází mateřská škola, ve které pracujete?

Získala jsem odpovědi respondentů ze všech krajů České republiky, ve všech věkových kategoriích a s různou délkou praxe v oboru. (s. 30-31 *Výzkumný vzorek kvantitativního výzkumu* graf č. 2-4)

Otázka 4 v dotazníku byla zaměřena na osobnostní typ, který respondentům vyšel v osobnostním testu MBTI. Otázka byla uzavřená a respondenti vybírali jednu z 16 nabízených možností.

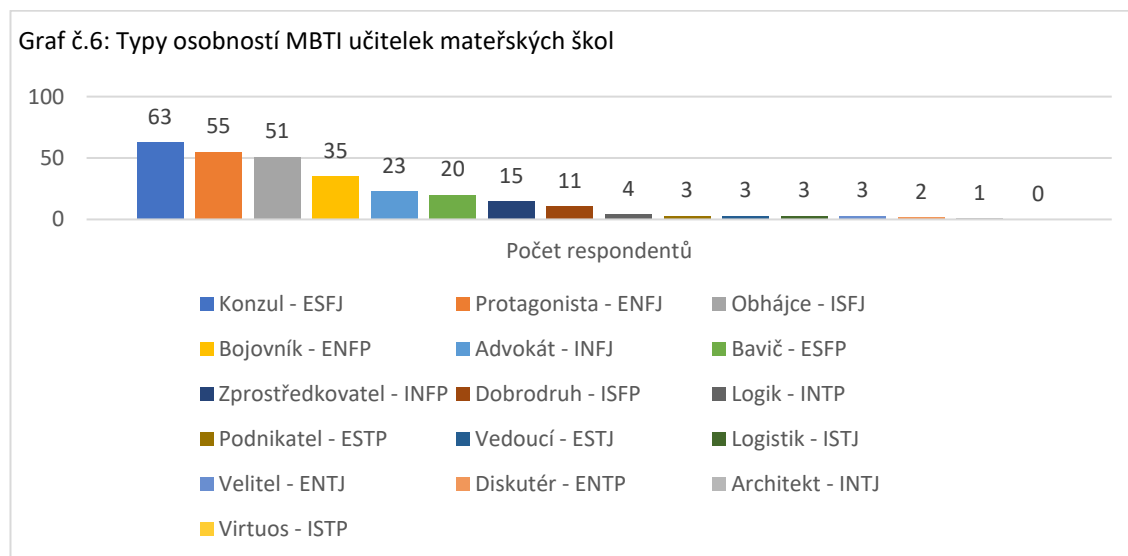
Cílem mého výzkumu bylo zjistit, zda existuje předpoklad pro výběr zaměstnání učitelky v mateřské škole na základě typologie osobnosti. V takovém případě by měla konkrétní osobnost, popřípadě skupina osobností dominovat nad ostatními. Na základě odpovědí respondentů jsem vytvořila graf č.5 znázorňující vzorek testovaných učitelek mateřských škol ve čtyřech základních osobnostních skupinách.

Zdroj: vlastní výzkum

Z výsledků je patrné, že dvě osobnostní skupiny výrazně dominují nad zbývajícími. Téměř polovina respondentů se se svým osobnostním typem nachází ve skupině Diplomátů. Jedná se o 128 respondentů, kteří preferují intuici a cítění. Druhá nejvíce zastoupená je skupina Strážců se 120 respondenty. Tyto osobnostní typy preferují smysly a usuzování. Skupina Průzkumníků je v zastoupení 34 respondentů a pouze 10 respondentů spadá do kategorie Analytiků. Názvy těchto skupin a osobnostních typů jsou převzaty z online testu MBTI a charakteristiky typů na stránkách *16 Personalities*.

Graf č.6 zobrazuje všech 16 osobností seřazených sestupně podle četnosti odpovědí u dotazovaných respondentů.

Zdroj: vlastní výzkum

Výsledky zobrazené v grafu lze rozdělit do čtyř skupin: čteně zastoupené, částečně zastoupené, méně zastoupené a nezastoupené osobnostní typy.

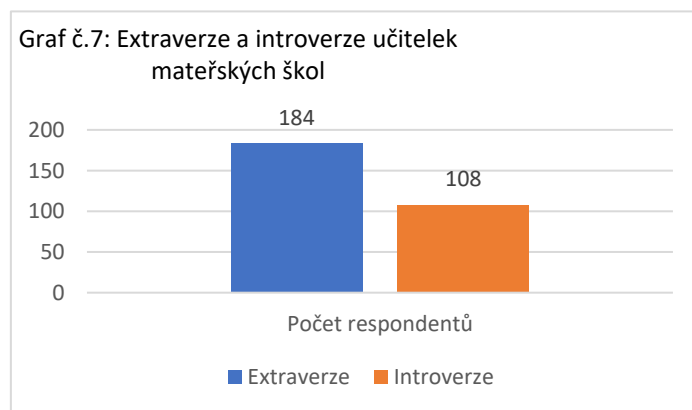
Ve skupině čteně zastoupených jsou čtyři osobnostní typy. Nejvíce zastoupený osobnostní typ Konzul – ESFJ s počtem 63 respondentů. Následně Protagonista – ENFJ s 55 respondenty. Poté Obhájce – ISFP s 51 respondenty a závěrem Bojovník – ENFP v počtu 35 respondentů. Tato skupina (převážně tedy první tři typy) výrazně převyšují ostatní osobnostní typy v počtu respondentů.

Částečně zastoupené jsou také čtyři osobnostní typy v sestupném pořadí Advokát – INFJ (23 respondentů), Bavič – ESFP (20 respondentů), Zprostředkovatel – INFP (15 respondentů) a Dobrodruh – ISFP (11 respondentů). V případě této skupiny se jedná o převahu introvertně zaměřených osobnostních typů, naopak ve skupině čteně zastoupených byla ve stejném poměru převaha extravertní preference.

K méně zastoupeným osobnostním typům se hlásí 1-4 respondenti a patří mezi ně Logik - INTP, Podnikatel - ESTP, Vedoucí - ESTJ, Logistik - ISTJ, Velitel - ENTJ, Diskutér - ENTP a Architekt - INTJ. V této skupině se nachází dva osobnostní typy (ESTJ a ISTJ) které patří do druhé nejzastoupenější osobnostní skupiny Strážců. Oproti tomu osobnostní typy ze skupiny Diplomátů, která má v zastoupení nejvíce respondentů, jsou rozmístěny souměrně v kategoriích čteně a částečně zastoupených typů.

Nezastoupený osobnostní typ Virtuos ISTP je jediným z typů, který má 0 respondentů. Patří do skupiny Průzkumníků a preferuje introverzi, smysly, myšlení a vnímání.

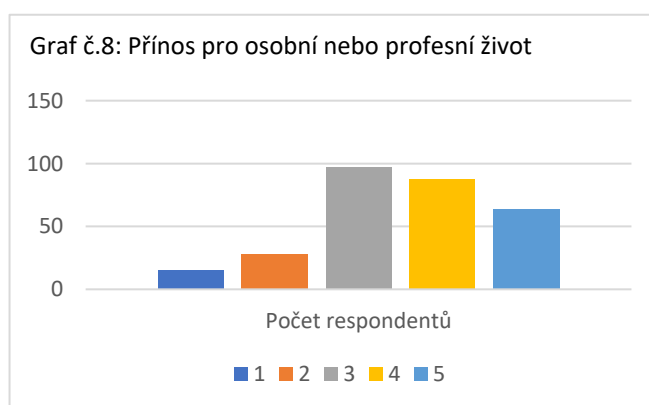
Dílčím cílem mého výzkumu bylo zjistit, jestli paní učitelky z mateřských škol čerpají energii a inspiraci především ze svého okolí, nebo se obrací spíše do nitra ke svým pocitům. Tudiž, zda preferují **extraverzi** nebo **introverzi**. Výsledky zkoumání jsem promítla v grafu č.7.

Zdroj: vlastní výzkum

Nadpoloviční většina, tedy 184 respondentů, uvádí ve svých výsledcích preferenci extravertního zaměření. Jedná se o 63 % z dotazovaných. 108 respondentům vyšla v osobnostním testu MBTI osobnost s introvertním zaměřením.

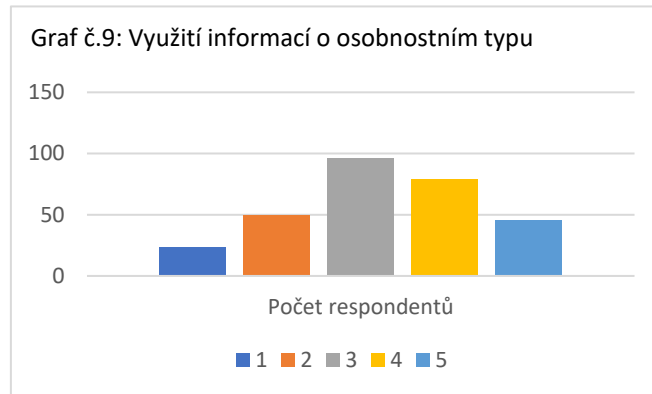
Druhá polovina dotazníku byla složena z otázek, které měly za úkol reflektovat názory respondentů na osobnostní test MBTI a sloužily také k ověření kvality a správnosti testu. Škálová **otázka 5** se zaměřovala na to, do jaké míry byly informace o osobnostním typu získané z testu MBTI přínosné pro osobní nebo profesní život respondenta. Graf č.8 znázorňuje škálu od 1 (nejmenší přínos) do 5 (největší přínos).

Zdroj: vlastní výzkum

Nejvíce respondentů, tedy 97, označilo na škále od 1 do 5 neutrální možnost 3. Dalších 88 respondentů uvedlo 4 body pro možný přínos 64 respondentů vidí v získaných informacích velký přínos pro jejich osobní nebo kariérní život. Naopak 28 respondentů říká, že jim osobnostní test nepřinesl příliš velký přínos a 15 respondentů označilo spodní hranici 1 bod.

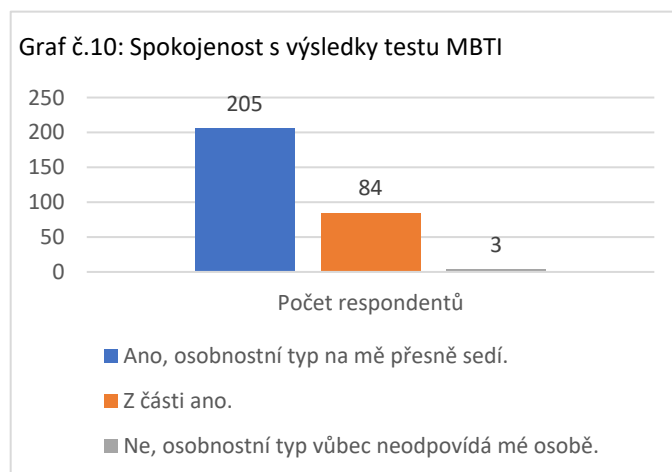
Druhou škálovou **otázku 6** zobrazuje graf č.9, kde respondenti hodnotili od 1 (určitě neplánuji) do 5 (určitě plánuji) jak dále naloží se získanými informacemi o svém osobnostním typu. Otázka se zabývá tím, jestli budou chtít respondenti dále pracovat s ověřenými informacemi a využít je pro svůj osobnostní nebo kariérní růst.

Zdroj: vlastní výzkum

Nejvíce respondentů (96) opět uvedlo neutrální odpověď 3. Následně 79 respondentů vybralo na škále číslo 4 a 45 respondentů uvedlo, že určitě plánuje se získanými informacemi nadále pracovat. 49 z dotazovaných nejspíše informace nadále využívat nebudou a 23 respondentů je přesvědčených, že informace o svém osobnostním typu určitě v osobním ani kariérním životě nevyužijí.

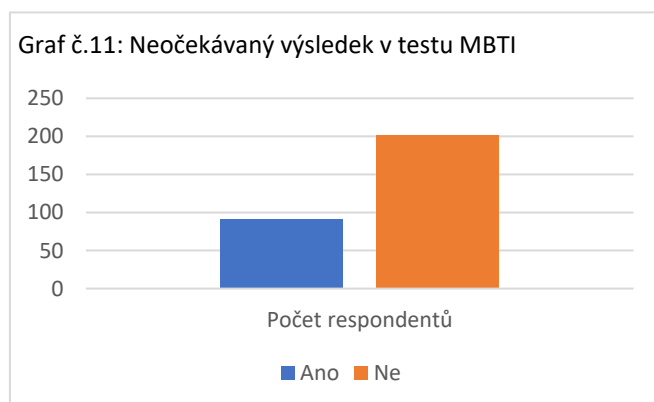
Otázka 7 byla uzavřená a zjišťovala, jestli jsou respondenti spokojeni se svým výsledkem z testu MBTI. Dotazovaní si mohli vybrat ze tří odpovědí. Zda na ně jejich osobnostní typ sedí, sedí z části nebo osobnostní typ vůbec neodpovídá jejich osobě. Graf č.10 ukazuje mínění respondentů o správnosti testu MBTI.

Zdroj: vlastní výzkum

Téměř většina respondentů, v počtu 205, uvádí, že osobnostní typ, který jim vyšel v testu MBTI a jeho charakteristika na ně přesně sedí. 84 respondentů označilo odpověď, že na ně výsledný typ sedí z části. Pouze tři respondenti jsou s testem nespokojeni a tvrdí, že osobnostní typ, který jim vyšel neodpovídá realitě.

Otázka 8 se respondentů ptá, jestli je výsledek z osobnostního testu MBTI (osobnostní typ a jeho charakteristika) překvapil. Graf č.11 znázorňuje, kolik z dotazovaných bylo z výsledku překvapeno a kolik respondentů tento výsledek očekávalo.

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu vyplývá, že 201 respondentů nebylo z výsledku testu MBTI překvapeno a že takový výsledek očekávali. 91 respondentů uvádí, že byl výsledek neočekávaný.

7.2 Výsledky kvalitativního výzkumu

V následující kapitole prezentuji výsledky kvalitativní části výzkumu, ve které jsem vedla polostrukturované rozhovory se čtyřmi učitelkami z mateřských škol. Vybrala jsem paní učitelky, které dobře znám a které mi s ochotou přislíbily uskutečnění rozhovoru.

Každá z dotazovaných paní učitelek zastupuje jeden osobnostní typ MBTI. Učí v různých mateřských školách, mají za sebou různě dlouhé praxe v oboru a každá zastupuje jinou věkovou kategorii. Nejprve je stručně představím a poté uvádím informace z rozhovoru.

Jana – Konzul (ESFJ)

Paní učitelka Jana je nejstarší z dotazovaných paní učitelek. Je jí 46 let a v mateřské škole pracuje již 23 let. Vystudovala střední pedagogickou školu a po studiu ihned nastoupila do zaměstnání. Za svou dlouholetou praxi učila pouze ve dvou mateřských školách. V současné mateřské škole působí již 16 let a plánuje tam vydržet až do důchodového věku. Jana má dvě děti, které už jsou dospělé a žijí samostatně. Svůj volný čas po práci vyplňuje sportem nebo dalšími aktivitami s dětmi.

Tereza – Bojovník (ENTP)

Paní učitelce Tereze je 28 let a má za sebou 5 let praxe v oboru. Pro své studium na střední škole si zvolila výtvarné zaměření. Protože ale chtěla pracovat s dětmi, přihlásila se poté na studium vysoké školy. Nejprve se zabývala oborem učitelství prvního stupně, ale nakonec přestoupila a získala bakalářský diplom v oboru předškolní pedagogiky. Po třech letech v praxi získala pozici zástupkyně ředitele a stala se tak

nejmladší zástupkyní v historii fungování této nejmenované mateřské školy. V současné době dokončuje poslední školní rok před nástupem na mateřskou dovolenou.

Kateřina – Dobrodruh (ISFP)

Paní učitelka Katka je z dotazovaných paní učitelek nejmladší a má také nejméně zkušeností. Je jí 23 let a ve školce učí 4 roky. Vystudovala střední pedagogickou školu v oboru předškolní a mimoškolní pedagogika. Po střední škole nastoupila do mateřské školy a dala si od studování chvíli pauzu. Později se přihlásila k dálkovému studiu na vysoké škole. Nyní je čerstvou bakalářkou v oboru sociální pedagogiky. V mateřské škole má na starost třídu, kam každoročně přichází nové nejmenší děti. Práci s těmi nejmenšími má ráda, ale přijde ji frustrující každý rok posílat odchované děti do jiných tříd a stále dostávat nové. Má ale dobrý pocit z toho, že může být tou první, která děti přivítá do světa mateřské školy a učí je prvním pravidlům.

Eva – Protagonista (ENFJ)

Paní učitelce Evě je 32 let a ve školce pracuje 8 let. Vystudovala střední pedagogickou školu a navázala v bakalářském studiu stejného oboru. Zatím ještě nemá děti, takže se ve volném čase věnuje vedením kroužků. Jde o zájmové aktivity různého zaměření pro děti v Domě dětí a mládeže. Jezdí jako vedoucí na letní dětské tábory. Ráda zpívá a věnuje se hře na klavír.

Rozhovor č.1 Jana

Pro Janu bylo povolání učitelky v mateřské škole sen od dětství: *Už jako malá holčička jsem si hrála na školku. Moje panenky a plyšáci byly děti a já jsem si je rovnala na postel nebo ke stolečku. Učila jsem je malovat a vyprávěla jsem jim pohádky. Nikdy jsem neuvažovala že budu dělat něco jiného.*

Jana má velmi blízký vztah k pohybu a sportovním aktivitám. Vede přípravný kurz karate pro malé děti a cvičení pro děti s rodiči ve sportovním klubu Sokol. Maturovala z tělesné výchovy a dodnes se věnuje různým sportům. Právě i z tohoto důvodu preferuje v mateřské škole sportovní hry a aktivity a často je zařazuje do denního režimu. Kromě sportu ji při práci naplňuje také hudební výchova, věnuje se zpěvu a hře na klavír.

Za dlouholetou praxi „prošlo rukama“ informantce nespočet dětí. Ze své zkušenosti popisuje, že nejdůležitější je individuální přístup k dítěti a možnost věnovat se jeho specifickým potřebám. Velké negativum, které informantka uvádí jsou vysoké počty dětí na poměrně malé prostory tříd. S dětmi tedy musí pracovat převážně frontálně nebo po skupinách a na individuální péči má jen velmi omezený prostor a čas.

Ideální učitelku v mateřské škole popisuje Jana slovy: *empatická, milá, hodná a usměvavá*. Také by měla být všestranná, aby uměla od každého trochu a dokázala děti

zaujmout. Zároveň si myslí, že tyto zmiňované aspekty z velké části splňuje, i když by si netroufla o sobě tvrdit, že je ideální.

Za svou nejsilnější stránku považuje Jana důslednost, kterou svými slovy *povyšuje na nejdůležitější ze všech pedagogických zásad*. Snaží se naučit důslednému chování také rodiče svých „svěřenců“ a tím podporuje další velmi důležitou zásadu, jednotnost. Za svou přednost považuje také trpělivost, která je při práci s malými dětmi potřeba. Naopak zdokonalit by se Jana chtěla ve schopnosti improvizace. Je zastáncem příprav, své činnosti a aktivity si umí dobře naplánovat a na každý den je připravena. Zároveň ale pociťuje nejistotu v nahodilých situacích a ráda by uměla pohotově reagovat a takzvaně „vařit z vody“. *Nedělá mi problém sem tam vyplnit volnou chvíli nahodilou aktivitou, ale jsem zastáncem příprav. Ráda vím, co chci s dětmi dělat a jak bude vypadat náš den.*“

Extraverze osobnostního typu se odráží také v poslední z Janiných odpovědí. Nejvíce ji k práci učitelky v mateřské škole motivují samotné děti. Ráda sleduje, jak se děti postupem času vyvíjí, mění, učí se novým věcem a naučené praktikují v praxi. *Motivuje mě, když se děti přijdou pomazlit nebo mi mou snahu oplácí laskavými úsměvy.*

Jana se ve svých odpovědích často shoduje s charakteristikou jejího osobnostního typu (Konzul – ESFJ). Prioritní jsou pro ni potřeby druhých, což dokazuje starostí o individuální přístup k dětem. Předností tohoto typu je mimo jiné důslednost a schopnost plánovat. Jana zmiňuje, že tyto oblasti považuje za své silné stránky. Také je přátelská, laskavá a má pečující povahu.

Rozhovor č.2 Tereza

Tereza popisuje své záměry pro výběr povolání učitelky v mateřské škole: *Chtěla jsem se podílet na výchově budoucí generace. Naučit je základy slušného chování, předat jim svoje vědomosti a podílet se na tvorbě prvních poznatků o světě. Zkrátka formovat ty malé lidičky, aby z nich vyrostli šikovní dospěláci.*

Při práci učitelky v mateřské škole Terku nejvíce naplňuje tvoření s dětmi. Je fascinovaná dětskou fantazií a specifickým výtvarným projevem. Doptala jsem se, zda má tato záliba kořeny v oboru, který Terka studovala na střední škole. *Myslím, že určitě ano. Každopádně když jsem studovala školu s výtvarným zaměřením, ještě jsem netušila, že budu s dětmi ve školce malovat sluníčka a kytičky. Celkově jsem ale výtvarně a esteticky založená, a proto mě to s dětmi tak baví.*

Přesto, že je Tereza zároveň také zástupkyní ředitele, na své práci nemá ráda *byrokracii*. Učitelka v mateřské škole se potýká s velkým množstvím papírování, od tvorby vzdělávacích plánů, příprav až po dokumenty spojené s dětmi a diagnostikou. V mnohých dokumentech jsou požadovány dlouhé strukturované texty, přičemž Terka spíše preferuje sdělení v jednoduchých heslovitých bodech. Jejími slovy: *Papírování bere učitelce strašně moc času, který může věnovat dětem. Nebaví mě to.*

Ideální učitelku v mateřské škole popisuje Tereza dvojitým způsobem. Důležité je, aby byla empatická a měla vstřícné vystupování. Zároveň ale musí být svým způsobem rázná a umět si vytyčit hranice. Určitě by jí neměl chybět smysl pro humor, s čímž se Terka ztotožňuje. Také doufá, že i ostatní zmíněné aspekty splňuje.

Za svou silnou stránku Tereza považuje schopnost improvizace. Zvládá lehce navázat na aktuální potřeby dětí a situaci ve třídě. Jen tak ji nic nerozhází, dokonce ani bezprostřední chování malých dětí, které leckdy zaskočí i zkušenější paní učitelku. Tereza by naopak chtěla zapracovat na své důslednosti. Být důsledná u dětí se jí daří obstojně. Horší je přístup při dodržování plánů a cílů které si stanoví. *Mnohdy vymyslím zajímavé dlouhodobé projekty, na které sama v průběhu týdnů zapomenu a nedodržuju je. Je to škoda!*

Motivaci k práci hledá Terka ve svém okolí. Jedná se o zpětnou vazbu od dětí. Když vidí, že její snaha nepřišla vniveč, děti se od ní něco naučily a následně to třeba i využily. *To mi dodává hřejivý pocit, který mě motivuje do další práce.*

Tereza v rozhovoru uvádí, že je umělecky založená, tvořivá a kreativní. Tyto vlastnosti jsou typické pro osobnost Bojovníka (ENFP). Vhledem k tomu, že tento typ dokáže přimět ostatní k vyjádření názorů a k nadšení do práce, je Terka v pozici zástupkyně ředitele na správném místě. ENFP se snaží inspirovat druhé a upíná se na hodnoty. Tyto vlastnosti Tereza prezentuje při vysvětlování své motivace k výběru profese učitelky v mateřské škole. Taktéž říká, že její silnou schopností je improvizace, která je zároveň charakteristická pro osobnost Bojovníka.

Rozhovor č.3 Kateřina

Katka se rozpovídala o svém dětství. Z pozice nejstarší sestry se často a ráda starala o své mladší sourozence. Bavilo ji sourozence opečovávat a vymýšlet pro ně zábavné hry. Její rodiče přišli s myšlenkou, že by se péčí o děti mohla živit, a tak se přihlásila na pedagogickou školu.

Při práci učitelky v mateřské škole Katku nejvíce baví povídat si s dětmi. Ráda zjišťuje, co si děti myslí a jakým způsobem přemýšlí. Nejvíce ji fascinuje, že děti mají myšlení nastavené zcela jinak než dospělí. Mají velice rozvinutou fantazii, která se prolíná do jejich skutečnosti. Navíc jsou bezprizorní a říkají vždy to, co si opravdu myslí.

Negativa své práce Káťa popisuje: *Použila bych přirovnání házet hrách na zeď. Myslím tím, že vynaložím veškerou svou snahu a energii, abych děti vedla určitým směrem a něco je naučila. Jenže v některých případech je snaha ve školce ojedinelá a rodiče nejsou v naší snaze jednotní. Považují nás za ty, co mají za úkol jejich děti vzdělat i vychovat zároveň a sami se doma nesnaží. Nejhorší je, když jdou ke všemu přímo proti zajetým pravidlům ve školce. Nebo ještě druhý extrém, když nás rodiče berou jen jako levnou možnost hlídání dětí a naší práci podceňují. Tohle na své práci nemám ráda.*

Ideální učitelka v mateřské škole musí být podle Katky především milá, vstřícná a s vlídným vztahem k dětem. Důležitá je také empatie a komunikační schopnosti. Káťa doufá, že tyto požadavky splňuje. Především si zakládá na své empatii a snaží se být každý den milá a usměvavá.

Empatii považuje také za svou silnou stránku. Současně s ní uvádí také velkou míru trpělivosti. Za svou přednost považuje schopnost vytvořit vlídné přátelské prostředí, ve kterém se děti cítí přijímané, v bezpečí a nebojí se vyjádřit své potřeby a problémy. Slabou stránku sleduje Káťa v důslednosti. Také by se ráda naučila více o práci s předškoláky, protože ve své praxi dosud pracovala pouze s mladšími dětmi.

Katka z pozice své introvertní osobnosti popisuje především vnitřní motivaci k práci. To, že se může starat o děti ji baví a uspokojuje, a proto ji každý další den v této práci motivuje.

Osobnost Obhájce (ISFJ) je symbolem péče a obětavosti. Kateřina se zmiňuje o svém vztahu k mladším sourozencům, který ji dovedl až k profesi učitelky v mateřské škole. Obhájcům přináší potěšení, když mohou být prospěšní pro druhé. V tomto případě Katka uvádí frustraci z nedocení její snahy a odvedené práce. Katka ze své pozice dokazuje, že ISFJ jsou introverti, kteří se umí obstojně chovat extravertním způsobem.

Rozhovor č.4 Eva

Eva dlouhou dobu nevěděla, na jakou střední školu se přihlásit a jakému oboru se věnovat. Uposlechla radu svých rodičů, kteří navrhovali pedagogickou školu jako adekvátní způsob pro uplatnění Eviny kreativity. Také maminka Evy vystudovala střední pedagogickou školu a má za sebou dlouholetou praxi v oboru. Po nástupu na střední pedagogickou školu Eva pochopila, že předškolní pedagogika je obor, který je přesně pro ni a že se mu bude nadále věnovat.

Eva si zakládá na své kreativitě a zájmu o tvoření. Naplnění při své práci nachází v tématech, pro které si může vyrábět zajímavé pomůcky, vymýšlet netradiční a nové aktivity. Přiznává, že není příliš pořádná v ukládání svých věcí a za velké negativum práce učitelky v mateřské škole pokládá papírování. Dělá jí problémy včasné odevzdávání dokumentů a sleduje nedostatky ve svých znalostech z oblasti diagnostiky.

Ideální paní učitelku popisuje Eva slovy: *laskavá, empatická a veselá. Hlavně by z ní měla sršet spousta pozitivní energie.* Sama doufá, že se tomuto ideálu přibližuje.

Negativní stránky profese učitelky v mateřské škole jdou u Evy ruku v ruce se slabými stránkami. Chtěla by více zapracovat na pořádku ve svých věcech, vzdělávat se, a to především v oblasti diagnostiky a ráda by vyměnila schopnost perfektní improvizace za promyšlenou přípravu. Mezi své silné stránky řadí nejen kreativitu, ale také schopnost organizace akcí, vymyšlení nových her a zajímavých pomůcek.

Motivaci pro práci hodnotí Eva extravertním pohledem: *Motivací je pro mě radost dětí z aktivit, které podnikáme. Úžasné je také vidět zpětnou vazbu v podobě vědomostí a dovedností, které si ze školky odnáší.*

Protagonisté (ENFJ) potřebují pro svůj úspěch tvůrčí prostředí. Eva popisuje, že při své práci ráda uplatňuje svoji kreativitu. Také se vyžívá v organizování a plánování nových činností a her pro děti, což je další charakteristický prvek této osobnosti. Eva je taktéž energická, vyzdvihuje svou empatii a komunikační schopnosti.

8 DISKUZE

8.1 Výzkumná otázka č.1:

V jaké míře jsou zastoupeny jednotlivé typy osobností na pozici učitelky v mateřské škole v České republice?

Z odpovědí respondentů vyplývá, že se na pozici učitelky v mateřské škole objevují všechny osobnostní typy vyjma jednoho. Tyto výsledky lze přehledně vidět v grafu č.6: *Typy osobností MBTI učitelek mateřských škol.* Odpovědi respondentů lze rozdělit do čtyř kategorií. Silně zastoupené osobnostní typy (35 a více respondentů), částečně zastoupené osobnostní typy (10 až 34 respondentů), méně zastoupené osobnostní typy (9 a méně respondentů) a nezastoupené osobnostní typy.

Silně zastoupené osobnostní typy

V této kategorii se umístily čtyři osobnostní typy. Konzul (ESFJ) s počtem 63 respondentů vychází ve výzkumu jako nejvíce zastoupený osobnostní typ u učitelek mateřských škol v České republice. Na druhém místě je osobnostní typ Protagonista (ENFJ) s počtem 55 respondentů a následuje Obhájce (ISFJ) v počtu 51 respondentů. Čtvrté místo v pořadí obsadil Bojovník (ENFP) s 35 respondenty. Čakrt (2010) ve své publikaci uvádí příklady vhodného uplatnění v zaměstnání pro jednotlivé osobnostní typy. Pro ESFJ, ISFJ a ENFP doporučuje práci v odvětví primární a preprimární pedagogiky. U typu ENFJ sice nedoporučuje přímo pozici učitele v mateřské škole, ale zmiňuje uplatnění ve školství.

Částečně zastoupené osobnostní typy

Tato kategorie nabízí přehled čtyř osobnostních typů. Advokát (INFJ) v počtu 23 respondentů, Bavič (ESFP) s 20 respondenty, Zprostředkovatel (INFP) s počtem 15 respondentů a Dobrodruh (ISFP) v zastoupení 11 respondentů. Čakrt (2010) uvádí u všech těchto typů vhodné zaměstnání ve školství. Lidé s osobností INFJ se dle jeho slov zabývají o druhé, a proto nachází uplatnění pro své dovednosti například v poradenství nebo preprimární pedagogice. ESFP zastávají převážně pozici učitele v mateřské a základní škole, vedoucí zájmových kroužků nebo vychovatele. INFP bývají výbornými kouči a z toho důvodu se objevují také v předškolním vzdělávání. ISFP se hodí více na

základní školu, avšak pro svou kreativitu a tvořivost nachází uplatnění i v mateřských školách.

Méně zastoupené osobnostní typy

Mezi méně zastoupené patří 7 osobnostních typů. Logik (INTP) s počtem 4 respondentů. V počtu 3 respondentů osobnostní typy Podnikatel (ESTP), Vedoucí (ESTJ), Logistik (ISTJ) a Velitel (ENTJ). Následně Diskutér (ENTP) s dvěma respondenty a Architekt (INTJ) v zastoupení jednoho respondenta. Čakrt (2010) uvádí možné uplatnění ISTJ na pozici vychovatele. U ostatních osobnostních typů této kategorie nabízí zaměstnání na vysokých či odborných školách, ve výzkumu nebo na pozici ředitelů a manažerů. U osobností typu ENTP, ENTJ a ESTP neuvádí žádné příklady uplatnění ve školství nebo tento obor nedoporučuje.

Nezastoupené osobnostní typy

Z šestnácti osobnostních typů pouze Virtuos (ISTP) nezískal ve výzkumu žádného respondenta. Čakrt (2010) popisuje, že lidé s touto osobností mohou být úspěšní jen v práci, kde vidí okamžité výsledky spíše než dlouhodobé změny. Crkalová a Riethof (2012) popisují tento typ jako povolání hasiče, který se dokáže rychle dostat k jádru problému a v krátkém čase ho vyřešit. Proto Čakrt (2010) nabízí pro ISTP uplatnění v oblasti státní služby, prodeje nebo zdravotnictví.

8.2 Výzkumná otázka č.2:

Jaký druh integrace s okolím se u dotazovaných vyskytuje (introverze, extraverze)?

Graf č.7: *Extraverze a introverze učitelek mateřských škol* uvádí výsledky respondentů z výzkumu. Extraverze v počtu 184 respondentů převyšuje introverzi s počtem 108 respondentů. Rozdíl mezi těmito skupinami je 76 respondentů, kteří tvoří 26 % z celkového počtu dotazovaných. Extraverze je tedy zastoupena 63 % respondentů a introverze 37 %. Odpovědi respondentů lze prozkoumat také podrobněji. V kategorii částečně zastoupených osobnostních typů jsou tři ze čtyř osobností extravertně orientovány. Naopak u kategorie částečně zastoupených osobnostních typů jsou tři ze čtyř osobnostních typů introvertně zaměřené. Zdánlivě jsou tedy druhy integrace s okolím na pozici učitelek mateřských škol vyrovnané. Součet extravertně orientovaných osobnostních typů ESFJ, ENFJ, ENFP a ESNP je 173 respondentů. Součet introvertně orientovaných osobnostních typů ISFJ, INFJ, INFP a ISFP je 100 respondentů. V této vybrané skupině je tedy rozdíl respondentů v počtu 73 dotazovaných, které tvoří 26,7 % z celkového počtu respondentů této skupiny. Výzkum v kategorii nejzastoupenějších osobnostních typů potvrzuje pravdivost celkového výsledku výzkumné otázky.

8.3 Výzkumná otázka č.3:

Jaká byla motivace vybraných osobnostních typů pro výběr povolání učitelky v mateřské škole?

Všechny informantky v rozhovoru uvedly, že důvodem pro výběr povolání učitelky v mateřské škole byly děti a práce s nimi. Tři z dotazovaných se z tohoto důvodu hlásily ke studiu předškolní pedagogiky, čtvrtá informantka získala totéž přesvědčení až během studií. Dvě informantky uvádí, že měly jasné důvody pro volbu povolání učitelky v mateřské škole, z toho informantka osobnostního typu Konzul (ESFJ) se chtěla stát paní učitelkou již od dětství. Čakrt (2001) uvádí, že osoby tohoto typu mají pečující povahu a jejich posláním je sloužit a pomáhat lidem. Druhou informantku s osobností typu Bojovník (ENFP) motivovala touha vychovávat a formovat budoucí generaci, což svědčí o jejích ideálech. Čakrt (2001) popisuje, že lidé tohoto typu mají potřebu inspirovat, pomáhat a potřebují využít svůj tvůrčí potenciál. Nadrchal (2021) popisuje Bojovníka jako skvělého organizátora, který ve své práci potřebuje vytvářet smysluplný koncept. Druhým dvěma informantkám s osobnostním typem Dobrodruh (ISFP) a Protagonista (ENFJ) pomohli v rozhodování rodiče, kteří je navedli k myšlence stát se učitelkou v mateřské škole. Přičemž Čakrt (2010) ani u jedné z těchto osobností neuvádí uplatnění na této pozici. Informantka v roli Protagonisty uvádí prvotní důvod pro volbu svého povolání jako možnost uplatnění své kreativity. Crkalová a Riethof (2010) popisují člověka s ENFJ jako vhodného pro práci s lidmi s potřebou využití své kreativní stránky osobnosti. Čakrt (2010) nabízí uplatnění na středních, vysokých nebo odborných školách. Informantka s typem Dobrodruh naopak popisuje péči o své mladší sourozence, což bylo prvotním impulzem, který ji navedl na učitelskou profesi. Nadrchal (2021) popisuje Dobrodruha jako šikovného člověka, který dává přednost činům před slovy a má potřebu realizovat své vize. Crkalová a Riethof (2010) uvádí u tohoto typu potřebu volby činností při práci, aby ISFP neupadl do stereotypu. Čakrt (2010) nabízí uplatnění pro Dobrodruhy v odvětví umění, ale také na základní škole.

8.4 Výzkumná otázka č.4:

Jak vnímají vybrané typy osobností negativa spojená s povoláním učitelky v mateřské škole?

Negativa spojená s profesí učitelky v mateřské škole vnímají informantky různě, i když dvě z nich se shodují na problematice s dokumentací v mateřské škole. Informantka osobnostního typu Konzul (ESFJ) vidí nedostatky, které mají následný dopad na děti a kolektiv. Popisuje přeplněnost tříd, vysoké počty dětí na malé prostory školek, což má za následek mimo jiné i méně prostoru pro individuální práci s dětmi. Crkalová a Riethof (2012) tvrdí, že lidé s ESFJ často upřednostňují potřeby druhých před vlastními. Čakrt (2001) uvádí, že tato osobnost vnáší do práce velmi osobní vztah a je zaměřená na citové prožívání. Opačným způsobem vnímá negativa při své práci informantka s osobnostním typem Dobrodruh (ISFP). Její mínění není zaměřeno k dětem, nýbrž ke znevažování její

vlastní práce. Popisuje frustraci z nepochopení obtížnosti náplně práce učitelky v mateřské škole, jejího zlehčování či nerespektování. Tento postoj informantky objasňuje Čakrt (2010) slovy, že osobnost ISFP bere znevažování, nepříznivé hodnocení a kritiku své práce velmi osobně. Crkalová a Riethof (2012) uvádí, že práce pro ISFP není pouhým zaměstnáním, ale snahou, aby svým dílem přispěli ke štěstí a blahobytu druhých. Informantky typu Protagonista (ENFJ) a Bojovník (ENFP) se shodně vyjadřují k administrativní části svojí profese. Crkalová a Riethof (2012) potvrzují, že ENFP nenávidí rutinní činnosti a vytváření plánů. Jsou spíše energičtí, zvědaví a tvořiví. Čakrt (2010) sice tvrdí, že ENFJ mají rádi plánování, avšak popisuje také jejich rozvinuté komunikační schopnosti a potřebu tvůrčího prostředí. To se ovšem neprojevuje u vyplňování strukturovaných dokumentů bez možnosti kreativního uplatnění, jak uvádí informantka v rozhovoru.

8.5 Výzkumná otázka č.5:

Jak charakterizují vybrané typy osobností ideální učitelku v mateřské škole a do jaké míry se s představou ztotožňují?

Informantky se jednohlasně shodují, že ideální paní učitelka v mateřské škole by měla být především empatická. Sociologická encyklopedie definuje empatii jako „*schopnost osobnosti vžít se v rámci bezprostřední komunikace do duševního stavu druhého člověka.*“ Dále pro svůj popis využívají přívlastky milá, hodná, vstřícná, laskavá, veselá a energická. Informantka s osobností Konzul (ESFJ) doplňuje výčet o všestrannost učitelky se schopností zaujmout děti. Informantka s typem Bojovník (ENFP) přikládá váhu ráznosti a schopnosti vytyčit si hranice. Všechny informantky skromným způsobem potvrzují, že naplňují zmiňované ideály, nebo se o to ve velké míře snaží. Čakrt (2010) mezi výčtem předností ESFJ zmiňuje také důslednost, přátelskost a pozornost k potřebám druhých. U osobnosti ISFP podotýká, že tito lidé bývají velmi milí, ohleduplní a obětaví. U typu ENFP popisuje nevídanou energii, nadšení, snahu inspirovat druhé a ochotu pomáhat. Osobnost (ENFJ) se dle jeho slov projevuje velice empaticky se schopností vcítit se do druhých a převzat na sebe jejich potíže.

ZÁVĚR

Bakalářská práce byla zaměřená na osobnostní typy učitelek (dle typologie MBTI) v mateřské škole a rozdílnost v pohledu jednotlivých osobnostních typů na tuto profesi. Jejím cílem bylo identifikovat, jaké mají učitelky v mateřských školách osobností typ podle testu MBTI a na základě rozhovoru s vybranými osobnostními typy zjistit, jaká vidí pozitiva a negativa při své práci a jakou mají motivaci pro práci učitelky v mateřské škole.

V teoretické části jsem se nejprve zabývala pedagogem. Vysvětlila jsem tento pojem a následně jsem přiblížila a charakterizovala pedagoga v mateřské škole. Věnovala jsem se tomu, jaká je úloha učitelek v mateřské škole, jaké mají dovednosti a kompetence. Následně jsem představila morální ctnosti, které by každá paní učitelka měla mít a tím jsem přiblížila, co je důležité pro osobnost pedagoga v mateřské škole. V druhé polovině teoretické části jsem se věnovala osobnosti. Nejprve jsem vymezila tento pojem z psychologického hlediska a následně popsala strukturu osobnosti. Vysvětlila jsem, co je to temperament a jakým způsobem se základní teorie temperamentu vypracovala až k dnešním typologiím. Poté jsem navázala popisem osobnostní typologie, tedy charakteristickými silnými stránkami, pětifaktorovým modelem a osobnostním testem MBTI. Popsala jsem vznik teorie MBTI, její důležité prvky a charakterizovala jsem některé z osobnostních typů, které byly důležitou součástí výzkumu.

Cílem praktické části byla identifikace osobnostních typů oslovených učitelek v mateřské škole prostřednictvím osobnostního testu MBTI. Dále zjištění, jakým způsobem učitelky různých osobnostních typů pojmají svou profesi a jakou k ní mají motivaci. Kvantitativní částí výzkumu se účastnilo 292 respondentů, kteří nejprve vyplnili osobnostní test MBTI a poté zodpověděli otázky mého dotazníku. Pro kvalitativní část výzkumu jsem zvolila metodu polostrukturovaného rozhovoru, kterého se účastnily čtyři vybrané paní učitelky mateřských škol.

Z kvantitativní části výzkumu je patrné, že četnost osobnostních typů ve výzkumném vzorku je velká. Dalo by se tedy zhodnotit, že v testovaném vzorku je „od každého něco“ a tudíž se na pozici učitelky v mateřské škole objevují téměř všechny z šestnácti osobnostních typů. Zároveň je zřejmé, že čtyři osobnostní typy výrazně dominují nad ostatními. Z toho vyplývá, že tyto osobnostní typy mají větší předpoklad pro výkon této profese, a proto se na pozici učitelky v mateřské škole objevují častěji. Toto tvrzení jsem v diskuzi podpořila příslušnými odkazy na odbornou literaturu.

Z kvantitativní části výzkumu vyplývá, že i přes rozdílnost osobnostních typů mají paní učitelky hodně společného. Z rozhovorů je patrné, jakým způsobem vnímají profesi učitelky extravertně a introvertně zaměřené osobnosti. Také lze porovnávat rozdílnost názorů na pozitivní a negativní stránky profese z rozdílnosti přijímání a zpracovávání informací jednotlivých typů osobností.

Psaní bakalářské práce na téma osobnost pedagoga v mateřské škole mi v mnohých směrech otevřela nové obzory. Zjistila jsem více informací o svém osobnostním typu a rozhodla jsem se se získanými informacemi nadále pracovat při svém profesním růstu. Myslím si, že je škoda, že se osobnostní test MBTI nevyužívá v České republice více, jako je využíván v zahraničí. Pokud by se například zavedlo testování MBTI v posledních ročnících základních škol, mohl by výsledek testu pomoci studentům při rozhodování o svém budoucím vzdělání. Také by test mohl sloužit při výběrových řízeních pro zkvalitnění přijímacích pohovorů tak, aby potřebné pozice obsazovali lidé, kteří pro danou profesi mají správné předpoklady. A v neposlední řadě by test MBTI mohli využívat pedagogové, aby na základě získané charakteristiky svého osobnostního typu mohli zdokonalovat a zkvalitňovat svůj osobní i profesní život.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Knihy:

- Blatný, M., & Plháková, A. (2003). *Temperament, inteligence, sebepojetí*. Sdružení SCAN.
- Blatný, M., Hřebíčková, M., Millová, K., Plháková, A., Říčan, P., Slezáčková, A., & Stuchlíková, I. (2010). *Psychologie osobnosti. Hlavní témata, současné přístupy*. Grada Publishing.
- Crkalová, A., & Riethof, N. (2012). *Průvodce světem koučování a osobnostní typologie. Inspirace pro praxi*. Management Press.
- Čakrt, M. (2001). *Typologie osobnosti pro manažery. Kdo jsem já, kdo jste vy?* Management Press.
- Čakrt, M. (2010). *Typologie osobnosti. Volba povolání, kariéra a profesní úspěch*. Management Press.
- Čáp, J., & Mareš, J. (2001). *Psychologie pro učitele*. Portál.
- Gavora, P. (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Paido.
- Hřebíčková, M. (2011). *Pětifaktorový model v psychologii osobnosti. Přístupy, diagnostika, uplatnění*. Grada Publishing.
- Mertin, V., Gillernová, I., & eds. (2003). *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Portál.
- Nadrchal, D. (2021). *Různorodost je bezva! 16 typů osobností*. Portál.
- Nakonečný, M. (1993). *Základy psychologie osobnosti*. Management Press.
- Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Grada Publishing.
- Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2001). *Pedagogický slovník*. Portál.
- Smékal, V. (2009). *Pozvání do psychologie osobnosti. Člověk v zrcadle vědomí a jednání*. Barrister&Principal.
- Svobodová, E., Vítečková, M., & kol. (2017). *Osobnost předškolního pedagoga. Sebereflexe, sociální kompetence a jejich rozvoj*. Portál.

E-knihy:

Seligman, M. (2011). *Vzkvétání. Nové poznatky o podstatě štěstí a duševní pohody*. Jan Melvin publishing. (Palmknihy.cz)

Dokumenty:

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2021). Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. *Povinnosti učitele mateřské školy* (s.46).

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů (2014).

Publikace:

Pospíšil, R. (2006). *Úvod do pedagogiky*. Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity.

Internetové zdroje:

NERIS Analytics Limited. (2011-2023). *16 Personalities*.

<https://www.16personalities.com/>

Sociologický ústav. (2017). *Sociologická encyklopedie – empatie*.

<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Empatie>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č.1: Otázky osobnostního testu MBTI

Příloha č.2: Dotazník

Příloha č.3: Záznam výsledků kvantitativního výzkumu

Příloha č.4: Okruhy polostrukturovaného rozhovoru

Příloha č.5: Přepis rozhovoru č.1 Jana – Konzul (ESFJ)

PŘÍLOHY

Příloha č.1: Otázky osobnostního testu MBTI

60 škálových otázek. Souhlasím (3 stupně), nesouhlasím (3 stupně), neutrální odpověď.

1. Těžko se dokážete sami od sebe představit cizím lidem.
2. Často se zamyslíte tak hluboce, že ignorujete své okolí či na něj zapomenete.
3. Na emailové zprávy se snažíte odpovědět co nejdříve a nesnášíte, když máte v příchozích zprávách nepořádek.
4. Dokážete zachovat klid a soustředit se i od určitým tlakem.
5. Obvykle sami od sebe nezačínáte rozhovor.
6. Málokdy něco uděláte z čisté zvědavosti.
7. Cítíte se ostatním nadřazený.
8. Mít věci dobře uspořádané je pro vás důležitější než se umět přizpůsobit.
9. Obvykle máte hodně motivace a energie.
10. Zvítězit v debatě je pro vás méně důležité, než aby nebyl nikdo vyveden z míry.
11. Často máte pocit, že se před ostatními musíte obhajovat.
12. Doma i v práci máte vcelku pořádek.
13. Nevadí vám být středem pozornosti.
14. Považujete se více za praktického než kreativního.
15. Druzí vás málokdy vyvedou z klidu.
16. Své cestovní plány obvykle dobře promýšlíte.
17. Často je pro vás těžké pochopit pocity druhých lidí.
18. Vaše nálada se může velmi rychle změnit.
19. V diskuzi by pravda měla být důležitější než ohleduplnost vůči druhým.
20. Málokdy si děláte starosti s tím, jaký dopad má vaše jednání na druhé.
21. Váš pracovní styl se podobá spíše nahodilým výbojům energie než metodickému a organizovanému přístupu.
22. Často druhým závidíte.
23. Zajímavá kniha nebo videohra je mnohdy lepší než společenská událost.
24. Připravit plán a pak podle něj postupovat je nejdůležitější částí každého projektu.
25. Málokdy se necháte unést fantazií a nápady.
26. Na procházce přírodou se často ztratíte v myšlenkách.
27. Když na váš email někdo rychle neodpoví, začnete si dělat starosti, zda jste se ho něčím nedotkli.
28. Jako rodič byste byli raději, kdyby z vašeho dítěte vyrost laskavý spíše než chytrý člověk.
29. Nedovolíte druhým, aby ovlivnili vaše jednání.
30. Vaše sny se týkají spíše reálného světa a jeho dění.
31. Netrvá dlouho, než se na novém pracovišti zapojíte do společenského dění.

32. Jste spíše rodilý improvizátor než pečlivý plánovač.
33. Emoce vás ovládají více než vy je.
34. Rádi chodíte na společenská setkání s převleky a hraním rolí.
35. Často trávíte čas přemýšlením nad nereálnými, neproveditelnými, ale přesto zajímavými nápady.
36. Raději improvizujete, než abyste si připravili podrobný plán.
37. Jste poměrně rezervovaný a tichý člověk.
38. Ve vlastní firmě by pro vás bylo hodně těžké propustit věrné, ale málo výkonné zaměstnance.
39. Často přemýšlíte nad smyslem lidské existence.
40. Logika je při důležitém rozhodování obvykle důležitější než srdce.
41. Mít více otevřených možností je důležitější než seznam úkolů.
42. Kamarádovi, který je z něčeho smutný, nabídnete spíše emoční podporu, než abyste mu navrhli praktické způsoby, jak problém vyřešit.
43. Mállokdy se cítíte nejistí.
44. Nečiní vám problémy připravit si osobní časový rozvrh a dodržet ho.
45. Mít pravdu je při týmové práci důležitější než spolupracovat.
46. Myslíte si, že je třeba respektovat názory všech bez ohledu na to, zda jsou podloženy fakty či nikoli.
47. Cítíte, že po setkání se skupinou lidí máte více energie.
48. Často věci někam založíte.
49. Považujete se za emočně velmi stabilní.
50. Mysl máte neustále plnou neprobádaných nápadů a plánů.
51. Nepovažujete se za snílka.
52. Zpravidla je pro vás těžké se uvolnit, když mluvíte před velkou skupinou lidí.
53. Obecně se dá říct, že se spoléháte spíše na své zkušenosti než představitost.
54. Děláte si příliš starosti z toho, co si myslí druzí.
55. V plné místnosti se držíte blíže u zdi a vyhýbáte se jejímu středu.
56. Máte tendenci věci odkládat, až vám nakonec zbude málo času všechno udělat.
57. Ve stresových situacích jste plni obav.
58. Věříte, že jste lepší, když vás lidé mají rádi než mít moc.
59. Vždy vás zajímaly neotřelé a nejednoznačné věci (například v knihách, výtvarném umění nebo filmech).
60. Ve společnosti často přebíráte iniciativu.

Příloha č.2: Dotazník

1. Jaká je Vaše věková kategorie?

- a) 18-25 let
- b) 26-30 let
- c) 31-40 let
- d) 41-50 let
- e) 50 let a více

2. Jak dlouho pracujete v mateřské škole?

- a) 0-2 roky
- b) 2-4 roky
- c) 4-8 let
- d) 8-15 let
- e) 15 let a více

3. Kde se nachází mateřská škola, ve které pracujete?

- a) Hlavní město Praha
- b) Středočeský kraj
- c) Jihočeský kraj
- d) Plzeňský kraj
- e) Karlovarský kraj
- f) Ústecký kraj
- g) Liberecký kraj
- h) Královéhradecký kraj
- i) Pardubický kraj
- j) Kraj Vysočina
- k) Jihomoravský kraj
- l) Olomoucký kraj
- m) Moravskoslezský kraj
- n) Zlínský kraj

4. Jaký typ osobnosti Vám vyšel v testu MBTI?

- a) Architekt
- b) Logik
- c) Velitel
- d) Diskutér
- e) Advokát
- f) Zprostředkovatel
- g) Protagonista
- h) Bojovník
- i) Logistik

- j) Obhájce
- k) Vedoucí
- l) Konzul
- m) Virtuoso
- n) Dobrodruh
- o) Podnikatel
- p) Bavič

5. Do jaké míry byly informace o Vašem osobnostním typu z testu MBTI přínosné pro Váš osobní nebo profesní život?

1=téměř žádný přínos, 5=velký přínos

1 2 3 4 5

6. Plánujete se získanými informacemi o Vašem osobnostním typu z testu MBTI dále pracovat? (Např. ve svém kariérním či osobním růstu)

1=určitě neplánuji, 5=určitě plánuji

1 2 3 4 5

7. Jste spokojeni s Vaším výsledkem testu MBTI?

- a) Ano, osobnostní typ na mě přesně sedí.
- b) Z části ano.
- c) Ne, osobnostní typ vůbec neodpovídá mé osobě.

8. Překvapil Vás výsledek testu MBTI?

- a) Ano
- b) Ne

Příloha č.3: Záznam výsledků kvantitativní části výzkumu

1. Jaká je Vaše věková kategorie?

a) 18 – 25 let	57 odpovědí	19,5 %
b) 26 – 30 let	40 odpovědí	13,8 %
c) 31 – 40 let	69 odpovědí	23,6 %
d) 41 – 50 let	69 odpovědí	23,6 %
e) 50 let a více	57 odpovědí	19,5 %

2. Jak dlouho pracujete v mateřské škole?

a) 0-2 roky	58 odpovědí	19,9 %
b) 2 – 4 roky	64 odpovědí	21,9 %
c) 4 – 8 let	51 odpovědí	17,5 %
d) 8-15 let	49 odpovědí	16,8 %
e) 15 let a více	70 odpovědí	24 %

3. Kde se nachází mateřská škola, ve které pracujete?

Kraje	Počet respondentů
Ústecký kraj	60
Středočeský kraj	39
Jihočeský kraj	31
Moravskoslezský kraj	25
Hlavní město Praha	22
Jihomoravský kraj	21
Plzeňský kraj	17
Olomoucký kraj	16

Kraj Vysočina	14
Pardubický kraj	13
Zlínský kraj	10
Královéhradecký kraj	10
Liberecký kraj	9
Karlovarský kraj	5

4. Jaký typ osobnosti Vám vyšel v testu MBTI?

Osobnostní typ	Počet respondentů
Konzul	63 (21,6 %)
Protagonista	55 (18,8 %)
Obhájce	51 (17,5 %)
Bojovník	35 (12 %)
Advokát	23 (7,9 %)
Bavič	20 (6,8 %)
Zprostředkovatel	15 (5,1 %)
Dobrodruh	11 (3,8 %)
Logik	4 (1,4 %)
Podnikatel	3 (1 %)
Vedoucí	3 (1 %)
Logistik	3 (1 %)
Velitel	3 (1 %)
Diskutér	2 (0,7 %)
Architekt	1 (0,3 %)
Virtuos	0 (0 %)

Příloha č.4: Okruhy polostrukturovaného rozhovoru

1. Co Vás motivovalo při výběru profese učitelky v mateřské škole? Proč jste se rozhodla pro toto povolání?
2. Jaká činnost vás při práci v mateřské škole baví, co Vás nejvíce naplňuje?
3. Jaká naopak vnímáte negativa spojená s vaší profesí?
4. Jak by podle Vás měla vypadat ideální paní učitelka mateřské školy?
5. Myslíte si, že se tomuto ideálu přibližujete?
6. Co považujete za svou silnou stránku?
7. Na čem byste naopak chtěla zapracovat?
8. Co vás motivuje k práci?

Příloha č.5: Přepis rozhovoru č.1 Jana – Konzul (ESFJ)

Na začátek mi o sobě Jani něco povězte, ať Vás můžu představit, trochu přiblížit. Třeba kolik vám je let, jak dlouho jste učitelkou.

No, takže. Ahoj já jsem Jana (smích). Je mi 46 (odmlka) no fuj, to zní hrozně (smích). Takže je mi 46 a ve školce pracuju už (odmlka) 23 let.

Aha, a v kolika školkách jste už pracovala? Nebo je tahle vaše první?

To ne, hned po škole jsem dělala v jedné školce. Teda vlastně nejdřív jsem asi dva měsíce byla prodavačka (smích) a pak mě vzali do té školky. A tady pracuju, no, už to bude šestnáct let. Nastupovala jsem nějak po mateřské.

Teda, to je obdivuhodné. Takhle dlouho na jednom místě, to už se moc nevidí. Říkala jste že jste nastupovala po mateřské. Můžu se zeptat kolik máte dětí?

Mám dvě, kluka a holku. Ale to už jsou dospělí habáni. Dcera se mi odstěhovala už dávno, kluk už taky přijde jen když má hlad (smích).

Aha. Tak to jste byla mladá maminka. A jak teď nakládáte s volným časem, když vám děti vylétly z hnízdečka?

Odpočívám (smích). Chodím běhat, taky plavu, dělám kroužky pro děti a tak. Myslim že i tak je toho dost a chvíle klidu a ticha neuškodí (úšklebek).

To máte pravdu, to zná každý kdo dělá s dětmi. Ještě by mě Jani zajímalo, co máte vlastně vystudované za školu? Máte nějaký titul?

Já? (Smích) Já jsem byla ráda že jsem odmaturovala (smích). Ne, mám pedárnu, za mě se ještě tolik neběhalo na vysokou jak dneska. A jak říkám, nejsem úplně vzorný student. (smích) Navíc si myslím, že to nepotřebuju a potřebovat už asi nebudu. Zkušenosti jsou víc než papír.

No to určitě, to souhlasím. Jani, proč jste se vlastně rozhodla stát učitelkou ve školce? Co vás k tomu vedlo .. nebo jak vás to napadlo?

No, já chtěla bejt učitelkou už od dětství. Už jako malá holčička jsem si hrála na školku. Nikdy jsem neuvažovala že budu dělat něco jiného, byl to muj sen.

A jak to vypadalo, když jste si hrávala na školku?

Tak různě. Třeba moje panenky a plyšáci byly děti a já sem si je rovnala na postel nebo ke stolečku. Učila jsem je malovat a vyprávěla jsem jim pohádky. Taky jsem si je různě skládala, třeba podle velikosti, zpívala jim písničky a taky básničky. Pamatuju si že mě to fakt bavilo.

To je hezké. A co byste řekla, že vás na práci učitelky ve školce nejvíc baví? Jaké činnosti vás třeba naplňují?

Baví mě sportovky, takže pohybový hry, cvičení, všechno u čeho se děti hejbou. Sama ráda sportuju, takže tyhle aktivity často zařazuju do programu, řekla bych že denně. Taky mam ráda hudebku, když hraju na klavír a děti se mnou zpívají. To se mi taky líbí.

No vidíte, říkala jste, že se věnujete sportu a já jsem úplně zapomněla zeptat se na to víc. Povíte mi o tom něco?

No, nejsem žádnéj profi sportovec (smích), ale v posledních letech se věnuji běhání. Každý den po práci si jdu vyčistit hlavu a uběhnu pár kilometrů. Chtěla bych to natrénovat až tak, že uběhnu půlmaraton, ale to je zatím ještě daleko. (smích) Taky chodím na výlety, jestli se to může počítat do sportu (odmlčení) ale když ujdu i přes dvacet kilometrů, nebo když jsem byla na stokilometrovém pochodu, to se určitě počítá jako sport, že jo? No (odmlčení) potom dělám cvičitelku v Sokole, vedu tam kroužek cvičení pro děti s rodiči. Dělám cvičitelku v příprvce na karate. Vlastně i na škole jsem maturovala z tělocviku. (zamyšlení) No a ráda chodim plavat, snažim se docela pravidelně. Takže asi tak, no.

Teda, vy se nenudíte. Když se trochu vrátím... Kdybyste se měla naopak zamyslet, co na práci učitelky nemáte ráda a proč? Najdete i nějaká negativa?

No určitě, těch by bylo. Co mi fakt vadí jsou počty dětí na třídách. Jako jasně že dřív bylo třeba i třicet pět dětí ve třídě a podobně, i když já bych řekla že jsem jich nikdy víc než třicet neměla (odmlčení) no určitě ne. Ale přístupy vzdělávání se neustále mění, máme ke každému přistupovat individuálně, do toho vlastně máme ve třídě i děti co potřebují opravdu extra péči navíc (odmlčení) jakože děti co potřebují asistenta a tak. Navíc s těma prátama co mam stihneme tak možná hromadně něco, když je lepší den a Anča je v klidu (holčička s asistentem) tak se pustím i do skupinových prací. Ale individuální přístup u pětadvaceti malých dětí? Ať si to jdou vyzkoušet ti co to vymejšlej. Nehledě na to, že prostory těch školek vůbec neodpovídají tomu, kolik máme na třídě dětí. V herně se sotva vejdem, abychom si společně zacvičili. (odmlčení) Moc ráda bych se každému z dětí věnovala zvlášť tak dlouho jak potřebují, ale to by mi mezi tím spadla školka na hlavu.

Aha, rozumím. Je pravda že i mě starší kolegyně předhazují, kolik bývávalo dříve dětí ve školce a jak si nemáme na co stěžovat, ale kdyby jich bylo méně, měli bychom na každého více času...

No přesně. (odmlka)

Tak teď z trochu veselejšího soudku. Jak byste Vašimi slovy popsala ideální paní učitelku v mateřské škole?

Určitě by měla být hlavně empatická, hmm milá, usměvavá a hodná na děti. Taky by měla být všestranná, tak aby uměla od každého něco. (odmlčení) A měla by umět dokázat děti zaujmout.

A myslíte si, že jste taková? Že splňujete tyhle ideály?

Tak určitě bych si netroufala tvrdit, že jsem ideální učitelka (smích). Ale myslím si (odmlka) nebo spíš teda doufám, že jo. Empatická si troufám říct jsem, hodná a milá (odmlka) no to by spíš měly hodnotit děti (smích) a určitě se usmívám, jsem veselá. No a (odmlka) hrát na klavír umím, zpívat taky, pohybově zdatná jsem, sluníčko namaluju (smích) Myslím, že umím od každého trochu, i když mi jde něco líp a něco ne. Ale každý nemůže umět všechno, že jo.

No určitě. Když už jste to takhle krásně nakousla, co považujete za svou nejsilnější stránku?

Důslednost. Určitě důslednost. Podle mě by každá učitelka měla být důsledná, povýšila bych to na nejdůležitější zásadu pedagogů (pobavený smích) Teď jsem zněla chytře, co? Každopádně jsem určitě důsledná a na tom si zakládám. Snažím se, aby i ti rodiče byly na děti důslední, měli bychom v tomhle přístupu být jednotní, ale ne vždycky to padá na úrodnou půdu. (odmlčení). Taky jsem trpělivá, což je u malejch dětí fakt potřeba.

Dobře a co byste naopak chtěla zlepšit? Zpracovat na sobě?

No (zamyšlení) chtěla bych se naučit improvizovat. Nejsem zase tak marná, když je náhodou chvíle kdy není program, umím vymyslet co budeme dělat. Ale takové to vaření z vody mi nejde. Přijít před děti nepřipravená a vyšvihnout program, ještě je dobře motivovat a propojit to třeba s příběhem který si na místě vymyslím? To je nemožné! Jsem prostě zastáncem příprav, ráda si plánuju co budu dělat a vlastně tak trochu i říkat. Nedělá mi problém sem tam vyplnit volnou chvíli nahodilou aktivitou, ale jsem zastáncem příprav. Ráda vím co chci s dětmi dělat a jak bude vypadat náš den.

Děkuji. Už mám jen poslední otázku. Co vás motivuje k vaší práci? Co je důvodem, že i víc než po dvaceti letech chodíte do práce s úsměvem?

Né vždy je to s úsměvem (smích) každý den nemůže být posvícení. Ale důvodem jsou určitě děti. Ráda sleduju, jak se mi děti mění před očima, rostou, vyvíjí se. Ideálně taky že se něco naučí, ode mě, to je radost sledovat. A když to potom ještě zvládnou praktikovat v praxi. No (zamyšlení) a každý den mě motivuje, když se děti přijdou pomazlit nebo mi moji snahu oplácí laskavými úsměvy. Není hezčí pocit, než když mi děti dají najevo že mě mají rádi nebo že je baví to, co pro ně vymýšlím a připravuju.